

VREDEN ÖVER MÄNNISKORS OFRIHET

LIBERALA UNGDOMSFÖRBUNDET
HANDLINGSPROGRAM
ANTAGET I KARLSTAD 2015

**“VARJE MÄNNISKA ÄR EN
UNIK INDIVID OCH SINA
MEDMÄNNISKORS JÄMLIKE
MED SAMMA RÄTT
TILL FRIHET”**

Liberala ungdomsförbundet är Liberalernas ungdomsförbund. Handlingsprogrammet antas vartannat år av förbundets högsta beslutande organ - kongressen. Detta handlingsprogram är antaget vid förbundets kongress i Karlstad i augusti 2015.

INNEHÅLL

4 LIBERALISM

5 DEMOKRATI OCH MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

6 JÄMSTÄLLDHET

8 VÅR DEMOKRATI

13. INTERNATIONELLT

17. EKONOMI

22. VÄLFÄRD

27. UTBILDNING OCH KULTUR

32. MILJÖ

35. REGISTER

LIBERALISM

Individen är liberalismens utgångspunkt.

Liberalismen erkänner varje människas lika och okränkbara värde samt rätt till liv, frihet och strävan efter sin egen lycka. Frihet är rätten att bestämma över sig själv och forma sitt eget liv. Gränsen för denna frihet går där den ene individens agerande kränker den andres. Varje människa är en unik individ och sina medmänniskors jämlike med samma rätt till frihet. Mänskliga fri- och rättigheter är det fundament varpå det liberala samhället vilar. Negativa rättigheter så som rätten till liv, egendom, tanke-, religions-, yttrande-, tryck-, förenings-, mötes- och rörelsefrihet är sådana grundläggande fri- och rättigheter. På samma sätt är det centralt att samhället ser till att grundläggande positiva rättigheter som rätten till utbildning och sjukvård uppfylls.

Liberalismen ser samhället som en sammanslutning av fria individer. I samhället är det statens uppgift att upprätthålla säkerhet genom att skydda medborgarnas liv och ägande samt att trygga respekten för de mänskliga fri- och rättigheterna. Staten fyller endast en instrumentell roll och är bara legitim i den mån som den skyddar medborgarnas fri- och rättigheter. Liberalismen sätter individens suveränitet före statens. Det enda politiska system som uppfyl-

ler kraven på frihet och jämlikhet är demokratin och det enda ekonomiska system som uppfyller dessa krav är marknadsekonomin.

Även om det åligger staten att garantera individens frihet har varje medborgare ett personligt ansvar att skydda sin egen och andra individers frihet. Men det är bara staten, eller den staten tillåter, som får använda våld och då endast i syfte att upprätthålla människors fri- och rättigheter. Därför har staten våldsmonopol. Om staten förgriper sig mot medborgarna i strid mot de mänskliga rättigheterna har den förverkat sin legitimitet och väpnat motstånd blir därmed acceptabelt.

Människors förutsättningar och livsmål varierar, men alla individer ska ges reella möjligheter att forma sitt eget liv efter egna önskemål eller värderingar. Den liberala jämlikhetstanken bygger på uppfattningen att lika möjligheter leder till ett rättvist samhälle. Av naturen eller oturen har inte alla människor samma möjligheter och ett liberalt samhälle strävar efter att tillhandahålla så hög välfärd som möjligt, så att resursbrist inte sätter människors möjlighet att söka sin egen lycka ur spel. Ojämligheter som är en följd av vuxna människors fria val är inte ett problem. Jämlikhetstanken innebär också att alla positioner inom staten ska vara nåbara för alla.

Vissa grundläggande kunskaper är nödvändiga för att alla individer ska kunna utnyttja sina fri- och rättigheter. Liberaler var de första feministerna och liberalismen har alltid gått hand i hand med feminismen. I det liberala samhället spelar kön ingen roll för en människas möjligheter att förverkliga sig själv. Så är inte fallet i dag och därför är Liberala ungdomsförbundet ett liberalt feministiskt ungdomsförbund. Kampen mot rasism utgör en central del av liberalismen. Individens sökande efter personlig lycka ska inte hindras av utseende eller bakgrund. Därför vill Liberala ungdomsförbundet se ett samhälle fritt från rasism.

Den liberala människosynen utgår från att varje individ kan och ska få använda sitt förnuft för att nå sina livsmål utan att hindras från detta. Det liberala samhället kännetecknas av en fri och öppen debatt, där idéer analyseras och kritiskt granskas. En fri och öppen debatt förutsätter att ingen förbjuds att uttrycka sina åsikter. I liberalismen betonas öppenhet inför förändringar. Tron på förnuftet, på nya idéer och innovationer utgör väsentliga inslag i liberalismens verklighetssyn. I liberalismen betonas även människans förmåga att kritiskt granska de påståenden som presenteras för denne.

DEMOKRATI OCH MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Den liberala demokratisynen förutsätter att mänskliga rättigheter respekteras och upprätthålls. De demokratiska samt mänskliga fri- och rättigheterna bekänner färg först när de sätts på prov. När samhällets konflikter kan hanteras, när friheten och välståndet expanderar ifrågasätter ingen de mänskliga rättigheterna. Dessa fri- och rättigheter fyller sin viktigaste funktion när samhällsklimatet hårdnar, när det öppna samhället ifrågasätts i tider av politisk kris. Det är först då demokratin sätts på prov. För liberaler uppstår den värsta krisen när dessa fri- och rättigheter inskränks för att tillgodose kortsiktiga mål. En liberal demokrati ger aldrig upp sina kännetecken. Alla demokrater har därför ett ansvar att stå upp för demokratiska värderingar när de hotas.

1. I ett demokratiskt samhälle utgår makten från de enskilda individerna genom allmänna och fria val. En fungerande rättsstat tillförsäkrar de enskilda individerna rättssäkerhet, rättstrygghet, skydd från statens övergrepp och en generell rätt till domstolsprövning. En stark konstitution ska tydligt definiera statens mandat och begränsningar till skydd för medborgarna och det demokratiska systemet.

2. Demokrati och mänskliga rättigheter är nödvändiga inslag för att ett lands regim ska anses legitim. Regioner där en majoritet av befolkningen vill bryta sig ur stater som inte erkänner dessa värden ska ha rätt att göra så. Regioner i demokratiska stater ska ha rätt att själva genom folkomröstning avgöra sin framtida status förutsatt att det demokratiska statsskicket bevaras.

3. Varje person ska ha en rätt att avsäga sig sitt medborgarskap och därmed utträda ur den stat man tidigare varit medborgare i. Den som har av sagt sig sitt medborgarskap ska ha samma rättigheter och skyldigheter som icke-medborgare som befinner sig på en stats territorium exempelvis vad gäller skyldighet att betala skatt.

4. Varje demokratiskt styrd stat har ett ansvar för att demokratin bevaras. Det gäller självfallet också om den måste försvaras med våld.

5. Föreningsfriheten är en av de grundläggande demokratiska rättigheterna. Det är en lika självklar rätt att välja att stå ensam som att organisera sig. Kollektivanslutning ska vara förbjuden i lag.

6. Alla har rätt till sin kulturella och religiösa identitet. Det omfattar även rätten att bära kulturella symboler. Ingen kultur eller religion ska äga företräde inför staten.

7. Staten ska inte registrera individers så kallade rasbakgrund. Indelningen av människor i olika raser hör till en mörk tid i mänsklighetens historia då rasism och rasbiologi var socialt accepterat i samhället.

8. Staten ska vara neutral i livsåskådningsfrågor. Någon kyrkoskatt eller statlig hjälp med avgiftsindrivning kan därför inte accepteras. Trossamfund ska betraktas som ideella organisationer och inte särbehandlas av staten.

9. Staten ska inte diktera när människor ska vara lediga, det ska vara upp till arbetsmarknadens parter att bestämma. Så kallade "röda dagar" ska avskaffas.

10. Främlingsfientlighet bekämpas bäst med information och kunskap. Förbud mot rasistiska organisationer är inte förenligt med de demokratiska principerna. Lagen om hets mot folkgrupp är ett oproportionerligt ingrepp i yttrandefriheten och ska avskaffas. Uppvigslarnas hot eller kränkningar ska kunna beivras med annan lagstiftning.

11. Fria massmedier är en förutsättning för ett öppet utbyte av idéer och är det civila samhällets främsta försvar mot illegitim maktutövning. Press, radio, TV och internet ska så långt det är möjligt vara fria från statlig kontroll och inblandning. Censur för vuxna är inte acceptabelt i ett liberalt samhälle.

12. Kapitalism och marknadsekonomi krävs dels för att ge människor möjlighet att bestämma över sina egna liv, dels för att det är det enda system som kan ta tillvara människors drivkraft att förbättra för sig själva och göra det till något positivt för hela samhället.

JÄMLIKHET

Ett samhälle utan jämlikhet blir ett samhälle där bara den starke kan utnyttja sin frihet. Den liberala strävan efter jämlikhet utgår från respekten för människors olikheter och rätten till samma möjligheter i livet oaktat dessa. I dagens samhälle finns en kollektivism som gör vissa egenskaper till norm och hämmar individers rätt att leva som de vill. Kön, sexuell läggning, funktionshinder, religiös, kulturell eller etnisk tillhörighet avgör inte en människas värde.

13. En liberal feministisk grundsyn ska forma jämställdhetspolitiken. Detta innebär att synliggöra det könsdiskriminerande samhälle vi lever i och konsekvenserna det för med sig, samt att aktivt bekämpa maktstrukturen och könsrollerna som begränsar individen.

14. Kapitalismen är, under rätt förutsättningar, en långt mer produktiv kraft än vad staten någonsin kan vara. Den har historiskt gjort det möjligt för individen att bryta sig loss från beroendet av familjen och dess låsta roller.

15. Konkurrensutsättning av offentlig verksamhet är en jämställdhetsreform, då den gör att de anställda – företrädesvis kvinnor – får möjligheten att välja den bästa arbetsgivaren.

16. Lagstiftad kvotering inskränker äganderätten och hotar principen att individen ska bedömas på egna meriter, den löser inte heller jämställdhetsproblemen. Det är emellertid inte upp till politiker att avgöra huruvida näringslivet ska användas av kvotering eller inte.

17. Rätten till den egna kroppen är en mänsklig rättighet. Surrogatmödraskap bör därför tillåtas. Rätten till fri abort är absolut och ska gälla alla kvinnor i hela världen. Det ska vara en självklarhet att låta kvinnor komma till Sverige och genomgå abort.

18. Staten ska inte lägga någon värdering i kön, sexualitet och antal när det gäller vilka individer väljer att bo, skaffa barn eller gifta sig med. Äktenskaps- och sambolagstiftning ska därför vara könsneutral och antalsneutral. Äktenskapsbalken ska ersättas med en köns- och antalsneutral samlevnadsbalk och vigsel ska endast förrättas borgerligt. Trossamfund ska vara fria att utforma egna ceremonier. Människors möjlighet att även skriva andra avtal om sin samlevnad ska alltid finnas.

19. Staten ska inte moralisera över vuxna människors val av sexpartner.

20. Faderskapspresumtionen ska avskaffas. Ett enkelt system, oberoende av civilstånd, för anmälan och prövning av faderskap bör införas.

21. Vuxna människor måste själva få bestämma hur de vill tilltalas, vilka namn de vill ge sina barn och hur de vill ingå namngemenskap som makar. Det ska inte vara möjligt att neka någon att byta namn med hänvisning till kön eller den allmänna uppfattningen om vad som kan väcka anstöt. Därför ska namnlagarna ändras.

22. Läkares bedömningar och inte lagstadgade åldersgränser ska vara avgörande för när en individ ska kunna genomgå en könskorrigering operation.

23. Ett tredje juridiskt kön ska införas för den som inte identifierar sig enligt dagens binära könssystem.

24. Barnbidraget ska vara jämnt fördelat mellan vårdnadshavarna och beloppen för underhållsskyldighet anpassas efter detta.

25. Myndiga individer ska åtnjuta samma rättigheter. Därför ska det offentliga inte införa åldersgränser för myndiga.

VÅR DEMOKRATI

Demokratin är det enda politiska system som kan garantera varje människas fri- och rättigheter. En förutsättning för demokratin är åsikts-, yttrande-, mötes- och pressfrihet. En statsmakt behövs för att garantera dessa. Eftersom statsmaktens uppgift är att garantera varje individs fri- och rättigheter är det naturligt att inte alla beslut underställs demokratin. De flesta beslut kan fattas av fria individer utan att staten behöver vara delaktig. Varje människa har rätt till ett privatliv fritt från godtycklig statlig övervakning och registrering. Eftersom de mänskliga fri- och rättigheterna gäller alla människor ska staten behandla alla medborgare lika, utan åtskillnad i fråga om kön, etnicitet eller sexualitet.

DEN SVENSKA DEMOKRATIN

26. Att alla är lika inför lagen och att den offentliga makten utövas under lag är fundamenten i ett rättssamhälle. En författningsdomstol som ska kunna pröva alla lagars grundlagsenlighet bör inrättas. Även enskilda ska ha möjlighet att få grundlagsvidriga kränkningar prövade av domstolen.

27. Partiorganisationernas makt över riksdagens ledamöter urholkar den parlamentariska demokratin, och behöver balanseras med mer makt till väljarna. Till dess att partiernas interna ranking av kandidaterna har avskaffats ska spärrarna för personval i allmänna val helt avskaffas.

28. Rättigheten att väcka nationella medborgarinitiativ bör införas. Riksdagens ska behandla initiativet om namnunderskrifter motsvarande exempelvis fem procent av de röstberättigade samlats in.

29. Nyval ska kunna hållas i kommuner, landsting och regioner.

30. Barn som föds i Sverige ges olika rättigheter beroende på föräldrarnas ursprung och medborgarskap. Ett barns rättigheter och möjligheter ska inte avgöras av föräldrarnas härkomst, vilket är fallet i dag när Sverige utgår enbart efter härstamningsprincipen vid utdelning av medborgarskap till nyfödda barn. Medborgarskap bör därför erbjudas till alla barn som föds i Sverige. Territorialprincipen bör därför införas jämte härstamningsprincipen.

31. Rösträtten ska inte villkoras med medborgarskap. Detta gäller även nationella val. Att uppehålla sig i Sverige och fått permanent uppehållstillstånd räcker.

32. I en demokrati ska alla poster vara öppna för alla. Detta gäller även människor med permanent uppehållstillstånd.

33. Partistödet är ett godtyckligt system för att stödja en viss form av sammanslutningar, som dessutom innebär att människor tvingas subventionera åsikter de inte själva stödjer. Partistödet ska därför avskaffas.

34. Landstingen har spelat ut sin roll och bör ersättas av regioner. Regionerna ska även kunna ta över viss beslutskompetens från staten.

35. Bostadspolitiken behöver regionaliseras. Därför ska regionerna ta över kommunernas planmonopol. Detta för att kunna få en samhällsplanering som är mer anpassad till dagens arbetsmarknadsregioner och för att kunna effektivisera planeringen av bostäder och infrastruktur.

36. Monarkin är en förlegad kvarleva från den tiden då Sverige var en diktatur. Makt ska inte gå efter blodsband, utan efter kompetens. Monarkin ska avskaffas och Sveriges statskick ska bli republik där statschefen utses av folket i direkta val.

37. Den offentliga förvaltningen bör i största möjliga mån använda sig av mjukvara med öppen källkod. Konsekvensen av detta är både enorma besparingar på alla nivåer i det offentliga men även främjande av en fri och demokratisk inställning till mjukvara.

“MONARKIN ÄR EN FÖRLEGAD KVARLEVA FRÅN DEN TIDEN DÅ SVERIGE VAR EN DIKTATUR. MAKT SKA INTE GÅ EFTER BLODSBAND, UTAN EFTER KOMPETENS.”

RÄTTSSÄKERHET

38. Rättssäkerheten, rättstryggheten och den enskildes rätt till skydd från övergrepp från statens sida är avgörande för det öppna samhället. Med rättssäkerhet menas att domstolarna ska behandla lika fall lika.

Detta skapar förutsägbarhet vad gäller domstolens dömande som gör att den enskilde vet vad som gäller och kan styra sitt handlande därefter. Retroaktiv lagstiftning ska därför inte accepteras.

39. Statens viktigaste uppgift är att värna medborgarnas rättigheter till liv, frihet och egenom. Därför är det ett måste att rättsväsendet tilldelas tillräckliga resurser. När polisen inte förmår ingripa mot och utreda brott som begås, och när handläggningstiderna i rättsväsendet blir alltför långa, försvagas statens legitimitet.

40. Domstolarna ska vara fria och självständiga i sin rättskipande verksamhet. Ingen annan myndighet ska få bestämma hur domstolarna ska döma i enskilda fall.

41. Dödsstraff är en rättsosäker och ytterst inhuman påföljd, och Sverige bör aktivt arbeta för dödsstraffets avskaffande världen över.

42. Människor bosatta i Sverige ska behandlas lika oavsett ursprung. Den som bor i Sverige ska inte kunna utvisas, oavsett om denne har invandrat eller är infödd, har svenskt medborgarskap eller inte. Att ryckas upp ur sitt sociala sammanhang utöver annat straff är inhumant och orättvist.

43. Religion eller kultur får aldrig vara en ursäkt för att använda våld eller på annat sätt begränsa en persons livsutrymme. Polis och sociala myndigheter ska utbildas i hur hedersvåld ska bemötas, och staten ska ta ett ökat ansvar för att erbjuda skyddat boende för de personer som drabbas av hedersvåld.

44. Åsikten att "den allmänna rättsuppfattningen" ska tillmätas betydelse vid rättsutövningen utgör ett hot mot rättssäkerheten. Nämndemannaväsendet ska därför avskaffas.

45. För att bekämpa korporativism måste organisationernas representation i myndigheter och partssammansatta domstolar, så som arbetsdomstolen och hyresnämnden, avskaffas.

46. Civil olydnad är acceptabelt att använda när mänskliga fri- och rättigheter kränks. Civil olydnad innebär då att man begår ett lagbrott baserat på ickevåld med syfte att värna de kränkta rättigheterna, där de inblandade är beredda att ta straffet.

47. Fördelning av vårdnad ska alltid utgå från barnens bästa. Föräldrakompetens har inget med kön att göra och ingen ska ha en fördel av sin könstillhörighet vid fördelning av vårdnad. Varje barn i vårdnadstvist ska tilldelas ett eget juridiskt ombud, detta för att säkra att barnets bästa ligger till grund för beslutet.

INTEGRITET

48. Integritet är varje människas rätt till ett privatliv fritt från insyn och kontroll från offentliga organ. Samtidigt som medborgarnas insyn i den offentliga förvaltningen ska värnas och sekretess endast användas undantagsvis bör offentlighetsprincipen inte kunna utnyttjas för att sprida känsliga uppgifter om människor.

49. Massavlyssning och allomfattande DNA-register är stora hot mot den personliga integriteten och ska därför inte vara tillåtna. Fingeravtryck och DNA kan båda användas för att följa spår från individer och registrera dessa, utan att röja annan personligt känslig information. Polisens register över sådana spår måste gallras från personkopplade uppgifter rörande misstänkta som sedan friats eller inte åtalats.

50. På samma sätt som polisen får samlas in fingeravtryck i sitt arbete ska DNA kunna användas i polisens arbete.

51. Kryptering bör vara fritt till användande och utförande. Kommunikation över internet ska skyddas från avlyssning på samma sätt som telefonsamtal och vanlig post. Därför bör FRA-lagen avskaffas.

52. Information som är framtagen med bioteknik om en enskild person får med undantag för brottsutredningar, endast användas med dennes uttryckliga medgivande. Individen har rätt att få information om sitt fosters genetiska uppsättning utan att detta inskränker rätten till abort.

53. Privata aktörer ska inte få lika stora befogenheter som polis och myndigheter. När rättsskipningen på detta sätt läggs ut på entreprenad riskerar det att urholka både rättssäkerheten och principen om att den anklagade ska betraktas som oskyldig tills motsatsen bevisats. Ipred-lagen bör därför avskaffas.

54. I ett liberalt samhälle kan det aldrig vara acceptabelt att staten, utan att brottsmisstanke föreligger, kartlägger vem du talar med, ringer till och skriver brev till. Den svenska implementeringen av datalagringsdirektivet bör därför avskaffas.

55. Att ta del av information kan aldrig vara förbjudet i ett liberalt samhälle och censur är heller aldrig acceptabel. Statlig begränsning av information och publikationer måste alltid bygga på domstolsbeslut.

56. Individens integritet bör få ett starkare grundlagsskydd.

57. Det offentliga ska inte samla in mer information än vad som är absolut nödvändigt om människor. I varje situation ska en avvägning göras, så att endast relevanta uppgifter sparas. Samkörningar av statliga register är därför problematiska. Staten ska aldrig sälja uppgifter om enskilda som samlats in med tvång till privata företag.

58. Tilldelning av personnummer ska ske slumpmässigt vad gäller de tre siffror som följer på födelsedatumet, så att exempelvis kön eller ursprung inte går att utläsa.

59. Drogtester i skolan, både tvångsvisa och så kallat frivilliga, innebär en långtgående inskränkning i rätten till kroppslig integritet, och denna inskränkning uppvägs inte av de intressen den syftar till att tillgodose. Drogtester i skolan ska därför inte vara tillåtet. Arbetsgivare ska endast få utföra drogtester på sina anställda om säkerheten på jobbet eller säkerheten för allmänheten riskeras av deras eventuella drogbruk.

EUROPEISKA UNIONEN

60. Europeiska Unionen (EU) är en unik internationell sammanlutning. Ingen annan organisation har kommit så långt när det gäller att med fredliga medel integrera medlemsstaterna och finna former för samarbete, fred, demokrati, fri rörlighet och frihandel.

61. EU måste effektiviseras och demokratiseras. Medborgarnas insyn i arbetet i EU:s institutioner bör förbättras, för att öka öppenheten och legitimiteten i unionen.

62. EU:s gränser ska öppnas och dess fria rörlighet gälla för samtliga invånare i medlemsländerna. Visumtvång för inresa i EU ska helt avskaffas.

63. EU ska ha gemensamma minimiregler för asylutgivande. Dublinförordningen ska förändras så att en asylsökande kan prövas i flera länder och själv får välja vilka.

64. I väntan på att Dublinförordningen reformeras bör Sverige undanta ensamkommande flyktingbarn från Dublinförordningens

“I ETT LIBERALT SAMHÄLLE KAN DET ALDRIG VARA ACCEPTABELT ATT STATEN, UTAN ATT BROTTSMISSTANKE FÖRELIGGER, KARTLÄGGER VEM DU TALAR MED, RINGER TILL OCH SKRIVER BREV TILL.”

gens första-lands-princip, och föra asylprocessen för dessa barn i Sverige oavsett tidigare bakgrund i andra EU-länder.

65. Asylsökande ska kunna överklaga sina beslut i EG-domstolen, vilket också innebär en europeisk version av FN:s internationella tortyrkommitté.

66. EU-länderna ska också följa upp utvisningar från EU med ett stickprovsystem och utreda dödsfall bland asylsökande på gränsen till EU. Samtliga länder i EU ska ta emot kvotflyktingar.

67. Unionen ska inte använda sig av prövningar i så kallade tredje säkra länder.

68. Det europeiska valutasamarbetets konstruktion skapar idag obalans i eurozonen. Tillväxt- och stabilitetspakten behöver stärkas, arbetskraftens rörlighet behöver stärkas och samvariationen i de nationella ekonomierna behöver öka. När valutaunionen inom dessa områden har utvecklats bör Sverige söka medlemskap i euron.

69. EU bör utvecklas till en federation. Den federala tanken bygger på idén om strikt maktindelning mellan olika nivåer. Unionens och staternas respektive kompetens bör tydligt definieras i en europeisk författning som tar sin utgångspunkt i närhetsprincipen. Europeiska unionens beslutskompetens får inte ohejdat utvidgas. EU ska vara starkt och beslutskraftigt men endast ha ett begränsat beslutssområde: unionen ska vara smal men vass.

70. Den avgörande makten ska ligga hos ett parlament bestående av två kamrar.

Den första ska representera de enskilda staterna och den andra kammaren ska vara direktvald av den europeiska befolkningen i sin helhet. Första kammaren ersätter dagens ministerråd och ska ha vetorätt vad beträffar utvidgning av unionens ansvar. Den verkställande makten utövas av en parlamentariskt ansvarig regering som ersätter dagens kommission. Den europeiska federationen får dock aldrig ses som ett definitivt slutmål, snarare som ett medel för att leda utvecklingen mot ett än mer globalt samarbete. EU ska stå öppet för alla europeiska stater som uppfyller kraven på demokrati och mänskliga rättigheter. Även efter att ett land har blivit medlem i EU ska hårda krav ställas på att mänskliga rättigheter respekteras och ekonomiska regler efterlevs. Medlemsländerna, parlamentet och kommissionen ska agera resolut mot EU-länder som bryter mot dessa regler, annars riskerar EU att försvagas inifrån.

71. Europaparlamentets enda officiella säte bör vara Espace Léopold, i Bryssel.

72. EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP) är ett planekonomiskt misslyckande. Kostnaden för denna politik bärs inte bara av EU:s skattebetalare utan också de bönder i övriga världen som får se sig utkonkurrerade när EU:s överproduktion dumpas på världsmarknaden. Därför bör den gemensamma jordbrukspolitiken snarast avregleras. Detsamma gäller EU:s fiskerisubventioner, som i dag uppmuntrar till utfiskning och som innebär stora slöserier med skattepengar.

73. EU:s transportsubventioner bör avskaffas eftersom de snedvrider konkurrensen till nackdel för småföretagare.

74. Alla gifta par, oavsett könssammansättning eller antal makar, ska vara erkända inom EU. Dublinförordningen ska även reformeras så att EU och dess medlemsstater erkänner äktenskap som ingåtts efter flykten från ursprungslandet.

“EUROPAPARLAMENTETS ENDA OFFICIELLA SÄTE BÖR VARA ESPACE LÉOPOLD, I BRYSSEL.”

INTERNATIONELLT

För liberaler stannar inte strävan efter ett bättre samhälle vid nationens gränser. De grundläggande fri- och rättigheter som omfattar oss ska även gälla för människor i resten av världen. Vårt mål är en värld där allas lika värde respekteras, där alla ges chansen att lyckas och där individer lever i harmoni med varandra. Det är vårt ansvar att alltid stå upp för och stödja demokratiska krafter världen över.

DEMOKRATI I VÄRLDEN

75. Utvecklingen mot en allt mer internationaliserad värld innebär ökad frihet och ökade möjligheter, men ställer samtidigt större krav på internationellt samarbete.

76. Demokrati är den främsta garanten för fred och stabilitet i världen och minskar risken för väpnade konflikter.

77. Att bekämpa totalitära system och fattigdom samt främja demokrati och mänskliga rättigheter är hörnstenar i en liberal utrikes- och säkerhetspolitik.

78. FN har allt sedan grundandet fyllt en viktig funktion i att reglera och underlätta relationerna mellan världens länder och förenkla humanitära insatser. Dock har FN ofta använts som ett politiskt verktyg för diktatorer. FN måste reformeras, och dess beslutsprocesser bli mer demokratiska och präglas av större öppenhet, insyn och effektivitet. Åtskilliga enskilda organ inom FN-systemet saknar i praktiken all legitimitet, genom att arbetet domineras av korrumpa diktatorer.

79. FN:s säkerhetsråd har stor makt i frågor som rör alla stater i världssamfundet, men dess sammansättning speglar Kalla krigets verklighet och inte dagens multipolära, globaliserade

värld. Därför ska säkerhetsrådet utvidgas för att bättre representera världens regioner.

80. Som liberaler står vi upp för demokratiska krafter världen över. Vi stödjer därför demokratirörelser i diktaturer, samt värnar om demokratiska staters rätt att försvara sig och sina medborgare mot såväl inre som yttre hot.

INTERNATIONELL SOLIDARITET

81. Sverige är ett rikt land och vi har råd att dela med oss av vår välfärd. Bistånd ska ges i form av utvecklings- och katastrofbistånd. Bistånd ska ges i form av utvecklings- och katastrofbidrag och biståndet ska inte vara kopplat till en procentandel av BNP.

82. En fungerande marknadsekonomi är en av nycklarna till ekonomisk utveckling. Utvecklingsländer måste därför få hjälp

med att bygga upp finansiella institutioner och en fungerande infrastruktur.

83. Det är viktigt att ineffektiva biståndsformer fasas ut, därför ska budgetstöd och andra ineffektiva former av utvecklingsbistånd avskaffas.

84. För att det svenska biståndet ska behålla sin legitimitet bör kampen mot korruption vara högt prioriterad.

85. Internationell solidaritet handlar inte bara om bistånd. Lika mycket handlar det om områden som migrations-, handels- och miljöpolitik. Därför ska dessa politikområden samordnas och liberaliseras för att bekämpa fattigdom i världen.

86. Sverige ska aktivt delta i det multilaterala biståndet genom FN:s olika organ, EU och andra internationella sammanslutningar.

87. Många fattiga länder dignar under skulder som tidigare regimer dragit på sig. Det hämmar ekonomisk utveckling och global frihandel. Skuldavskrivningar ska kunna ske, men med krav på demokratiska och ekonomiska reformer. När en odemokratisk regim i ett land faller och ersätts av ett demokratiskt styre ska de utländska skulder som den gamla regimen ådragit sig avskrivas.

88. Tvångsarbete och avsaknad av fria fackföreningar är exempel på problem i många fattiga länder. Marknad, kapitalism och frihet är det effektivaste sättet att komma ur fattigdom och arbetstvång.

FRIHANDEL

89. Enskilda individers frihet är en förutsättning för social, politisk och ekonomisk utveckling i alla länder. Marknadsekonomi är det ekonomiska system som ger de bästa förutsättningarna för en snabb resurstillväxt och därmed också social, ekonomisk, miljö- och jämställdhetsmässig utveckling. Sverige och EU ska aktivt stödja de länder som behöver hjälp med att bygga upp fungerande marknader.

90. Frihandel genererar välstånd och målet ska vara fri världshandel. Sverige och EU bör avskaffa handelshinder oavsett vad andra länder gör. I globala handelsorganisationer ska Sverige och EU verka för frihandel.

91. Världshandelsorganisationen (WTO) har en viktig roll i att skapa internationella regelverk för handel. Förhandlingsprocedurerna måste förändras och bli mer öppna för insyn. Därtill måste fattiga länder ges förutsättningar att delta i förhandlingar på lika villkor som andra länder.

FRI INVANDRING

92. Rätten att bosätta sig var man vill, fri in- och utvandring, är en självklarhet. Visumtvånget för utländska medborgare ska avskaffas och utvisningsärenden avgöras i domstol. I väntan på total viseringsfrihet ska flyktingar kunna ansöka om asylvisum för inresa i EU. Pass ska då inte krävas. Sverige ska verka för att på sikt uppnå fri invandring till EU.

93. I väntan på fri invandring ska det bli lättare för fler att invandra till och få stanna i Sverige. Den reglerade invandringen ska präglas av humanitet, rättssäkerhet och förutsägbarhet. Särskilt prioriterat är en friare arbetskraftsinvandring och en generös bedömning av flyktingsskäl. En utvidgad legal invandring ger förutsättningar för att minska antalet papperslösa, det vill säga personer som vistas i Sverige utan tillstånd.

94. Dagens arbetskraftsinvandring ska utvidgas så att det blir möjligt att invandra till Sverige för att därefter söka arbete under en given tid under förutsättning att man kan försörja sig under tiden.

95. Att hjälpa flyktingar att ta sig till EU, vilket brukar kallas människosmuggling, ska inte vara förbjudet. Likaså ska transportörsansvaret avskaffas.

96. Flyktingstatus ska vara den naturliga statusen för en bifallen asylansökan. EU ska också ge uppehållstillstånd på humanitära grunder. Upphållstillstånd som flykting ska automatiskt beviljas efter sex månaders väntan. Grundregeln ska vara permanent uppehållstillstånd. Sista länken ska återinföras för att bidra till en humanare flyktingpolitik.

97. Papperslösa och arbetssökande är en del av samhället och ska ha rätt till vård. Så länge vi inte har fri invandring ska papperslösa ges arbetstillstånd så snart de får ett arbete. Den som beviljats uppehållstillstånd i ett EU-land ska kunna öppna bankkonto i annat EU-land på samma villkor som det EU-landets medborgare.

98. Svenskt asylmottagande måste förbättras. Den asylsökande ska omedelbart och hela tiden hen befinner sig i Sverige vara delaktig i integrationsprocesser. Rättssäkerheten i domstolsförandet för asylärenden får inte äventyras av missriktad rationaliseringsiver. Den asylsökandes ombud ska utses av migrationsdomstolen. Asylbeslut ska ges skriftligt på den asylsökandes språk. Även personer som sökt asyl och hanteras som säkerhetsärenden ska prövas i ordinarie domstol, inte av regeringen. Asylskälen får aldrig underordnas.

99. I asylprocesser ska hänsyn tas till den enskildes berättelse och bevis. Exempelvis ska möjligheter att komma med tilläggsinformation öka.

100. Varje gång Sverige döms av FN:s tortyrkommitté skall en oberoende utredning tillsättas för att fastslå vad som behöver förändras i svensk asylprocess för att detta inte ska upprepas. En utredning bör tillsättas så snart som möjligt för att granska den kritik som redan framkommit.

101. Utöver dagens regler för anhöriginvandring ska det vara fritt att återförenas i Sverige med anhörig så länge som den med uppehållstillstånd har försörjningsansvar.

FRED OCH SÄKERHET

102. Ett militärt försvar är en naturlig följd av varje stats rätt att försvara sig själv mot hot. För liberaler måste våldsanvändning dock ses som en sista utväg. Ett militärt försvar är en försäkring i de situationer då fredliga insatser inte räcker till.

103. Det är angeläget att försvars- och säkerhetspolitiken av nationaliseras och i stället byggs på samarbete. Sverige bör därför söka medlemskap i Nato. Utvecklandet av ett försvars- och säkerhetspolitiskt samarbete är en viktig uppgift för Nato. Införandet av en gemensam fredsstyrka förbättrar utsikterna för fred och trygghet i hela Europa.

104. Sverige behöver ett modernt, allsidigt och starkt försvar. Försvaret ska kunna värna Sveriges territorium från angrepp tills hjälp från andra länder anländer. Det ska kunna bistå andra länder i vårt närområde samt delta i fredsoperationer i andra delar av världen. Försvarets resurser ska i högre utsträckning läggas på förbandsverksamhet och insatser.

105. Sveriges militära förmåga behöver stärkas för att kunna bidra till fred och säkerhet i både närområdet och på andra kontinenter. Sveriges försvarsbudget ska uppgå till minst 1,5 procent av BNP och på sikt anpassas till Natostandard. Samtidigt behöver resursutnyttjandet inom Försvarmakten effektiviseras.

106. Sverige bör införskaffa vapensystem med förmågan att verka bortom Östersjöns vatten. Det kommer att höja våldströskeln för eventuella angripa och dessutom i högre grad undanhålla svenskt territorium från en konflikt.

107. Industripolitiska avvägningar ska inte få avgöra försvarsmaktens köp av utrustning.

108. Sveriges väpnade styrkor ska bygga på frivillighet och bestå av yrkesmilitärer och frivilliga. Värnplik ska därför avskaffas även i krigstid.

109. Ett liberalt säkerhetspolitiskt tänkande stannar inte vid Sveriges gränser. Rätt till demokrati och respekt för mänskliga rättigheter måste gälla i alla samhällen och för samtliga individer. Utrikes-, handels-, bistånds- och försvarspolitik är instrument för att uppnå dessa syften.

“ATT HJÄLPA FLYKTINGAR ATT TA SIG TILL EU, VILKET BRUKAR KALLAS MÄNNISKOSMUGGLING, SKA INTE VARA FÖRBJUDET. LIKASÅ SKA TRANSPORTÖRSANSVARET AVSKAFFAS.”

EKONOMI

110. Global nedrustning främjar stabilitet och en fredlig utveckling. De frigjorda resurserna kommer till fredlig användning, vilket framför allt är viktigt för högt militariserade stater i tredje världen. Sverige ska aktivt verka för global nedrustning. Så länge det finns aggressiva diktaturer i världen kan det ändå vara ett nödvändigt ont att några ledande demokratier innehar kärnvapen. Förbudet mot kemiska och biologiska vapen ska upprätthållas. Ytterligare spridning av massförstörelsevapen måste förhindras.

111. Vissa diktaturer bekämpas bäst genom bojkott och andra former av ekonomiska sanktioner. För att en bojkott ska genomföras bör den gynna en övergång till demokrati, ha förutsättning att bli internationell och antingen stöddas av en inhemsk opposition eller riktas mot en militärt aggressiv stat. Ekonomiska sanktioner drabbar i regel civilbefolkningen i stället för de styrande, varför riktade sanktioner är att föredra. Riktade sanktioner så som frysta konton, reseförbud och diplomatisk isolering verkar direkt mot de styrande.

112. Det är världssamfundets skyldighet att skydda civilbefolkningen från folkmord, krigsbrott, terrorism, etnisk rensning och brott mot mänskligheten. Militära interventioner av demokratiska stater eller sanktionerade av det internationella samfundet, är legitima om de syftar till att stoppa dessa brott. I demokratiska länder saknar våldet som politiskt medel varje berättigande. Terror mot civilbefolkning kan inte accepteras i någon situation.

113. Sverige och EU ska bara exportera krigsmateriel till demokratiska stater. Av dessa stater krävs att de respekterar mänskliga rättigheter och att de förbinder sig att inte exportera krigsmateriel vidare till tredje land. Kontrollen av krigsmaterielexporten ska förbättras. Sverige ska även verka för att utveckla och upprätthålla FN:s vapenhandelsavtal.

114. Det ska vara straffbart att strida för av EU terrorklassade organisationer.

“STRANDSKYDDET ÄR ETT HINDER FÖR INDIVIDER OCH BÖR SÅLEDES AVSKAFFAS. DAGENS LAGSTIFTNING BÖR ERSÄTTAS MED EN MER SELEKTIVT UTFORMAD LAGSTIFTNING.”

Marknadsekonomi är det enda ekonomiska system som kan kombineras med liberalismen. Marknadsekonomi ger enskilda människor störst frihet. Det är genom fria val på en marknad som de bästa besluten fattas om vad som ska produceras. Statens roll är att ge ett stabilt och förutsägbart ramverk och goda förutsättningar för individen att verka.

FÖRETAGANDE

115. Den fria företagsamheten är den långsiktiga grunden för att det finns jobb att gå till och välstånd att njuta och fördela. För ett bra företagsklimat krävs bland annat välutbildad arbetskraft, väl avvägda skatter och satsningar på forskning.

116. Näringspolitiken ska främst arbeta med enkla och förutsägbara lagar och regler. Stöd till enskilda företag eller branscher riskerar att snedvrida konkurrensen. Offentliga affärsinvesteringar ska undvikas eftersom medborgarnas pengar inte ska behandlas som riskkapital.

KAPITAL OCH ÄGANDE

117. Monopol missgynnar konsumenterna och leder till stagnation. Detta ska bekämpas genom konkurrenslagstiftning, och genom att annan lagstiftning granskas så att onödiga konkurrens- och inträdeshinder rivs.

118. Avtalsfriheten mellan aktieägare är en viktig liberal princip och möjliggör dessutom en välfungerande marknad-

sekonomi. Kravet att en aktie maximalt får vara tio gånger så röststark som en annan ska därför avskaffas.

119. Förvaltning och ägande av mark är en grundläggande liberal princip. Detta bör politiken jämt ta hänsyn till när det kommer till frågor som rör markägarnas rättigheter till skydd och förvaltning av egen mark. Detta rör frågor som skogsnäring, jordbruk och djurförvaltning. I dessa hänseenden bör individens rättigheter vara i fokus snarare än personlig moral och politisk byråkrati.

120. Expropriering är en allvarlig kränkning av äganderätten och bör undvikas. Det kan dock legitimeras om synnerliga skäl föreligger.

121. Strandskyddet är ett hinder för individer och bör således avskaffas. Dagens lagstiftning bör ersättas med en mer selektivt utformad lagstiftning.

122. Den sjätte AP-fonden är en obehaglig kvarleva från löntagarfonderna, som har misslyckats med sina mål och förstört fungerande marknader. Den sjätte AP-fonden ska därför avvecklas.

123. Upphovsrätten möjliggör effektivare informations-spridning. Rätt utformad kan den stimulera fritt idéutbyte, innovation och ett rikt kulturliv. Dagens lag måste dock anpassas till den tekniska situationen. Uppsåtlig förmiddling av upphovsrättsskyddat material mot upphovsmannens vilja måste kunna beivras och berättiga till skadestånd. Enskild privat spridning av material bör inte resultera i påföljd.

124. Dagens långa tid för upphovsrättsskydd är orimlig och gynnar heller inte kulturellt skapande. I dag finns verk som på grund av upphovsrättsskydd inte kan användas, trots att upphovsmannen inte har för avsikt att utnyttja skyddet (så kallade övergivna verk). Kommersiell upphovsrätt ska gälla i tioårsperioder, från och med dokumenterbart upphovsdatum, dock som längst 40 år efter upphovsmannens död. För att med säkerhet kunna dokumentera detta datum ska det finnas möjlighet till registrering vid offentlig myndighet. Sådan registrering ska även krävas för skydd i över tio år.

125. Patentsystemet måste förändras för att passa modern teknik, vad gäller så väl verkshöjd, beskrivningens utformning som giltighetstid.

126. Genteknisk forskning är ett medel för att skapa bättre förutsättningar för människan. Patent avseende genrelaterade uppfinningar ska vara tillåtna, men företag ska inte kunna få patenträtt på redan befintliga organismer, så kallad biopiracy.

127. Kassettavgiften bör avskaffas då den är godtycklig och inte löser någon av sina uppsatta målsättningar.

128. Myndiga bröstarvingars rätt till laglott ska avskaffas, och vid arvsskifte i övrigt ska testamente gälla fullt ut.

129. Den statliga insättningsgarantin uppmanar till oansvarigt risktagande från bankerna, och ska således avskaffas. Vidare bör staten vara ytterst restriktiv med nödlån och lånegarantier till privata företag. Detta ska vara förbehållet endast ett fåtal systemkritiska institutioner.

130. För att öka förutsägbarheten och stabiliteten i ekonomin bör penningpolitiken skötas av en oberoende riksbank med huvudmål att upprätthålla en långsiktigt stabil inflationstakt.

ARBETE

131. Flexibilitet på den svenska arbetsmarknaden måste öka. Flexibel trygghet skapas genom att ha ett skydd kopplat till personen snarare än anställningen. Därför ska LAS reformeras och turordningsreglerna tas bort. Vi förespråkar ett system där det är lätt att anställa och säga upp samtidigt som ersättningsnivåerna i arbetslöshetsförsäkringen är höga men snabbt avtagande, så kallad flexicurity. Lagen om anställningsskydd ska gälla, oavsett ålder.

132. Förutsättningar för jobb skapas bäst genom generella åtgärder. Generella åtgärder har jämfört med riktade åtgärder två viktiga fördelar, dels att de leder till system som är enkla och transparenta och dels att de inte riskerar att få snedvridande, negativa effekter.

133. Jobb för unga skapas genom vägar in på arbetsmarknaden och ett bra utbildningsväsende. Ungdomsgarantin är onödig då minimala krav på motprestation ställs. Den har närmast karaktären av ett bidrag, men är inte behovsbaserad så även välmående unga, som inte behöver något stöd, kan erhålla ersättning. Ungdomsgarantin ska därför avskaffas.

134. Lärlingsanställningar är en positiv anställningsform som ger ungdomar en chans att lära sig ett yrke och lättare komma in på arbetsmarknaden. De ska därför uppmuntras.

135. Organisationer ska inte ges förhandlingsmonopol i lag och ska aldrig kunna bestämma över icke-medlemmar eller skriva avtal som är bindande för dem.

136. Staten ska inte vara en del av lönebildningen. Den bör förhandlas fram av arbetsmarknadens parter och svenska kollektivavtal ska gälla. EU:s utstationeringsdirektiv tillåter dock att man vid ett tillfälligt arbete i annat EU-land ska kunna följa hemlandets avtal. Direktivet är bra, och lagen Lex Britannia, som hindrar detta, bör därför avskaffas. Individuell lönesättning är en viktig del av skapandet av en arbetsmarknad där den enskildes makt ökar och står inte i motsättning till kollektivavtal.

137. För att utjämna styrkebalansen mellan arbetsmarknadens parter ska stridsåtgärderna vara proportionella i förhållande till det syfte och resultat åtgärden är ägnad att uppnå. Det fackliga vetot mot entreprenader ska avskaffas. Fredsplikten vid tecknat kollektivavtal är inte säkerställd genom den fackliga

möjligheten till sympatiåtgärder. Detta leder till att oskyldiga företagare drabbas vid konflikter de ofta inte kan påverka. Rätten till sympatiåtgärder bör därför avskaffas.

138. Anställningar i den offentliga sektorn är i dag en kvinnofälla. För att få en bättre fungerande lönebildning och på sikt högre löner ska uteblivna löneutbetalningar under strejk gentemot offentliga arbetsgivare fonderas och skiftas ut till medborgarna som ersättning för utebliven offentlig service.

139. Ett jämställt arbetsliv är nyckeln till ett jämställt samhälle. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter att välja yrke, utbildning och arbetsplats. Många kvinnodominerade yrken finns inom offentlig sektor. För att motverka löneskillnader bör offentlig sektor utsättas för konkurrens.

140. Den ekonomiska risken för arbetsgivare som lönediskriminerar anställda ska öka genom att höja ersättningarna till de drabbade.

141. Vårdnadsbidraget bör avskaffas.

SKATTER

142. Skatternas huvudsakliga syfte är att ge resurser för att bekosta offentliga åtaganden. Samtidigt är det viktigt att skattesystemet är utformat så att det gynnar en effektiv resursanvändning, uppmuntrar till arbete, sparande och företagande. Det ger goda förutsättningar för en långsiktig hög tillväxt. Det överordnade målet för skattepolitiken ska vara att ge individen så stor makt över sitt liv som möjligt.

143. Tillgången till kapital spelar en viktig roll för möjligheterna att starta och utveckla företag. Skattereglerna ska därför vara utformade så att det blir lättare att bygga upp kapital och investera.

144. Bolagsskattens nivå är en viktig faktor vid företags lokaliseringsbeslut. Sverige ska därför ha en konkurrenskraftig bolagsskatt som lockar företag att etablera sig i Sverige.

145. Källskatten, det vill säga att skatten betalas av arbetsgivaren innan medborgaren fått se sina pengar, är den enskilt viktigaste faktorn till att Sveriges skattetryck tillåtit stiga så högt. Ett system där personer själva på ett eller annat sätt betalar sin skatt skulle både öka medvetandet kring hur hög skatten är och tvinga staten att motivera nya skatter på ett mer utförligt sätt. Källskatten bör därför avskaffas.

146. Dagens arbetsgivaravgift är till stor del ren skatt, utan samband med vad den som betalar får ut. Arbetsgivaravgift ska redovisas tydligt på lönebeskedet, och enbart tas ut på den ersättningsgrundande delen av lönen.

147. Statskassans inkomster ska utgöras av inkomst-, konsumtions-, kapital- och punktskatter. Skatt ska endast tas ut på ekonomiska transaktioner.

148. Av pedagogiska och demokratiska skäl måste skillnaden mellan skatter och avgifter tydliggöras. Avgifter erläggs för direkt motprestation och skatter för allt annat.

149. Det är viktigt att rättssäkerheten för den enskilde upprätthålls inom beskattning

gen. Lagen om skatteflykt och möjligheten till tredjemansrevisioner ska därför avskaffas.

150. Progressiv skatt med konstant marginaleffekt, så kallad platt skatt, bör på sikt införas. Detta innebär att samma skattesats gäller för alla inkomster över grundavdraget. Detta innebär också att försörjningsstödet trappas ned successivt i takt med att lönen ökas. Realistiska första steg på vägen till platt skatt är ett avskaffande av värnskatten, samt en sänkning av nivån på den statliga inkomstskatten.

151. Beskattningen av kapitalinkomster bör bli mer enhetlig, och de otaliga undantagen och särreglerna ska tas bort. Samtidigt bör den generella skattenivån sänkas till en konkurrenskraftig nivå, för att attrahera investerare och premiera privat sparande. Vidare ska ränteavdraget sänkas och på sikt upphöra.

152. En låg, och för den enskilde förutsägbar, fastighetsskatt bör införas. Att beskatta stabila skattebaser med små snedvridningseffekter gör att skatterna generellt kan hållas låga.

153. Skattesystemet ska vara utformat på ett enkelt sätt så att de ekonomiska konsekvenserna blir förutsägbara för skattebetalarna. De otaliga avdragsrätterna bör därför avskaffas och kompenseras med sänkt skatt på arbete generellt. I den mån rätt till avdrag ska finnas så ska den vara könsneutral i såväl konstruktion som utfall, vilket den inte är i dag.

“ORGANISATIONER SKA INTE GES FÖRHANDLINGSMONOPOL I LAG OCH SKA ALDRIG KUNNA BESTÄMMA ÖVER ICKE-MEDLEMMAR ELLER SKRIVA AVTAL SOM ÄR BINDANDE FÖR DEM.”

154. I väntan på en mer genomgripande skattereform bör möjligheten att göra skatteavdrag för gåvor till välgörenhetsorganisationer avskaffas.

155. När en vara eller tjänst momsbeläggs, ska momsatsen vara densamma oberoende av vilket slags vara eller tjänst det är som beskattas. Det innebär att momsen på alla varor och tjänster ska vara 25 procent.

156. Kommunalskattesatsen ska tillåtas variera med inkomst. Att öppna möjligheten för främst progressiv skatt utvecklar det kommunala självstyret.

157. Det kommunala balanskravet ska reformeras. Kommuner med god ekonomisk hushållning ska tillåtas gå med tillfälliga underskott.

158. Självkostnadsprincipen bör skärpas för att kommuner inte ska frångå den med hjälp av kommunala bolagskoncerner.

159. En balansgång mellan god kvalitet i den kommunala verksamheten och ökad institutionell konkurrens ska nås via en genomgripande kommunalsammanslagning med bibehållet kommunalt självstyre.

160. Det kommunala vetot vid riksintressen ska avskaffas.

INFRA- STRUKTUR

161. Den infrastruktur som tillhandahålls av det offentliga måste alltid vara modern och undvika fastlåsnings i gamla lösningar. Man måste se till hur största nytta kan erbjudas mest effektivt. Därför bör även nya lösningar inom exempelvis trafikområdet prövas. Speci-

fikt bör staten aktivt bidra till finansiering och projektering av ett nät för spårtaxi av tillräcklig storlek för att de faktiska effekterna på resandet ska kunna bedömas.

162. Viktig infrastruktur, så som elnät, vägar och järnvägar, ska garanteras av det offentliga och, via icke vinstdrivande myndigheter, tillhandahållas marknadens aktörer. Det ska dock vara möjligt även för privata aktörer att tillhandahålla infrastruktur.

163. För att lösa trängsel och lokala miljö- och hälsoproblem ska regioner och kommuner kunna införa trängselavgifter för vägtransporter. Trängselavgifter innebär att man betalar för utnyttjandet av den begränsade resursen vägutrymme. Det är något bra och trängselavgifter är därför en bra lösning i alla orter med mycket trafik.

164. Kollektivtrafik är en viktig samhällsuppgift som bör subventioneras. Dock bör den endast i undantagsfall subventioneras fullt ut.

AVREG- LERINGAR

165. Staten ska inte äga några företag då det är olämpligt att den som bestämmer reglerna på marknaden deltar på densamma. Offentlig verksamhet ska ske i myndighetsform eller inte alls. Statligt och kommunalt ägda bolag medför att politiska och ekonomiska intressen blandas samman. Sådana företag med syfte att bedriva kontinuerlig affärsverksamhet ska därför inte finnas, de ska säljas.

166. Staten har för många myndigheter och det offentliga finansierar för många fristående institutioner. Bland myndigheter som omedelbart ska avskaffas hör folkhälsoinstitutet, tillväxtverket och nämnden för hemslöjdsfrågor.

167. Public service-medier ska inte tillhandahålla program som lika gärna kan sändas i privata kanaler. Sveriges Television och Sveriges Radio ska sända allmän information, nyheter, regionala program, program som fördjupar och stimulerar det offentliga samtalet och program på minoritetsspråk, i den mån sådana program inte tillhandahålls på privat väg. Licensavgiften ska avskaffas och ersättas med skattefinansiering. Presstödet ska inte avskaffas.

168. Den statliga arbetsfördelningen ska helt och hållet avvecklas. De av myndighetens uppgifter som är verkligt effektiva kommer i stället att skötas på ett ännu effektivare sätt av andra aktörer så som alternativa förmedlingar och bemanningsföretag. Deras verksamhet är nämligen beroende av att de lyckas få ut människor i arbete.

169. Bruksvärdessystemet för hyresrätter har planekonomins alla kännetecken; det är dyrt, ineffektivt, orättvist och korrupt. Människors önskemål ska styra produktion och hyressättning av bostäder. För detta krävs en hyresmarknad med fri hyressättning.

170. Bostadsbidraget är ett effektivt sätt att utjämna skillnader i uppväxtvillkor. Däremot bör det reformeras för att inte snedvrider marknaden. Tillämpningen av social housing ska syfta till att främja människors livsresor och motverka utanförskapsområden.

“SVERIGES KOMMUNER SKA INTE FÅ HA RÄTT ATT LÄGGA SIG I HUR LÄNGE KROGARNA FÅR SERVERA ALKOHOL, DET SKA REGLERAS PÅ DEN FRIA MARKNADEN.”

171. De allmännyttiga bostadsbolagen ska avvecklas och fastighetsbeståndet säljas i den takt som marknaden medger. De boende ska ha förköpsrätt. Detta är framför allt viktigt i bostadsområden med en stor andel hyresrätter. Ett sätt att minska segregationen är att undvika ensidig sammansättning när man bygger nya och förtätar i gamla bostadsområden. För detta krävs en fri hyresmarknad. Det är emellertid viktigt att hyresgästernas besittningsskydd respekteras.

172. Vi behöver mer byggande i Sverige, därför ska det bli enklare att exploatera mark som man redan äger. Mindre hänsyn till subjektiva värden som utseende, karaktär och landskapsbild ska tas när kommuner ger bygglov.

173. De långa överklagandeprocesserna som drabbar dagens bostadsprojekt bidrar till dyrare bostäder och sämre konkurrens, då endast de största byggherrarna har möjlighet att gå igenom dessa långa processer. Därför ska bygglovsärenden endast kunna överklagas i mark- och miljödomstolen.

174. Systemet med detaljplaner ska avskaffas, och en modell liknande den i Tyskland införs, där exploatering sker direkt via bygglov. Detta möjliggör en effektivare planprocess och underlättar för mindre aktörer att ta sig in på marknaden. Dessutom ska möjligheten att överklaga översiktsplaner

avskaffas, eftersom de inte är juridiskt bindande.

175. De nationella byggnormerna ska kraftigt reduceras och den lokala möjligheten att införa lokala särskilda krav för exploatering ska avskaffas.

176. K-märkningar ska delas ut oerhört restriktivt och inte efter en liten elits tycke, då de ofta uppfattas som både märkliga, felaktiga och står i vägen för modernisering och förädling av privat egendom.

177. Det nuvarande svenska spelmonopolet ska avskaffas. Spelmissbruk är ett allvarigt problem som hanteras bäst genom ökad information och mer resurser till missbruksvård. Inskränkningar av spelmarknaden ska syfta till att minska problemspelet, inte till att gynna särintressen.

178. Det svenska exportstödet ska avvecklas. Exportkreditnämnden, Svensk exportkredit och den statliga myndigheten för försvarsmaterielexport ska läggas ned.

179. Statsmakten ska inte äga, driva eller besluta om enskilda anläggningar för produktion av energi. Staten ska formulera krav på säkerhets- och miljöområdet som producenterna måste uppfylla.

180. Offentlig-privat samverkan (OPS) kan vara ett sätt för det offentliga att finansiera investeringar som inte hanteras direkt på den privata marknaden, men

låta privata aktörer hantera risker kopplade till ny teknik eller fördröningar i genomförandet. I stället för att betala löpande kostnader eller betala för byggandet och sedan stå för underhåll, beställer den offentliga sidan en allmän nyttighet och betalar en förutbestämd ersättning för den, till den leverantör som kan lova att bygga och underhålla den.

181. Sveriges kommuner ska inte få ha rätt att lägga sig i hur länge krogarna får servera alkohol, det ska regleras på den fria marknaden.

182. Reglerna för alkoholserving vid större evenemang ska ändras så att hela evenemangsområdet kan få serveringstillstånd.

183. Den utmaningsrätt som finns i vissa kommuner är positiv, då den kan spara skattebetalarna pengar och skapa värdefull konkurrens om tidigare offentliga uppdrag, och ska därför gälla på statlig nivå.

184. Offentliga myndigheter och enheter bör sträva efter att upphandla varor och tjänster i mindre enheter. Dagens regelverk kring upphandling bör förenklas för att minska transaktionskostnaderna för anbudsgivarna.

185. En fri marknad innebär att namn på produkter inte ska vara bundna till specifika geografiska platser.

VÄLFÄRD

Den liberala välfärdspolitikens syfte är dels att omfördela resurser över livet, så att alla betalar skatt under de yrkesverksamma åren för att i gengäld komma i åtnjutande av stöd i livets början och slut, dels att omfördela resurser till behövande exempelvis under perioder av arbetslöshet eller sjukdom.

LIBERAL VÄLFÄRD

186. Välfärdstjänster så som sjukvård, utbildning och omsorg ska finansieras gemensamt via skattsedeln.

187. Det är viktigt att inte blanda samman tjänsters finansiering och deras utförande. Det offentliga bör endast undantagsvis stå som huvudman för skolor, sjukhus, äldreboenden och liknande. I stället bör välfärdproducerande inrättningar i möjligaste mån drivas i privat regi, exempelvis som kooperativ, aktiebolag eller stiftelser.

188. Så länge kvalitén är god ska välfärdstjänster kunna bedrivas i privat regi med vinstuttag.

189. Ett system med en uppsjö av utförare och valmöjligheter kommer att ställa högre krav på medborgarna, och det är viktigt att hjälp och stöd ges till den som behöver, så att valfriheten blir en realitet för alla och inte endast en papperskonstruktion.

190. Socialförsäkringarna ska vara självfinansierande och inte gå med vinst. De obligatoriska socialförsäkringarnas uppgift är att sprida risker som annars skulle ha varit orättvist fördelade

jämnt över hela befolkningen. Det är naturligt att ersättningsnivåerna i dessa försäkringar har ett tak.

191. I sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen är det nödvändigt med en bortre parentes. En period med hög ersättningsnivå ska följas av en förutsägbar nedtrappning till en miniminivå. Det är orimligt att en person i oändlighet ska få ersättning kopplad till lön för ett arbete som inte har utförts på årtal. I de fall en omskolning till ett annat yrke är nödvändigt bör detta stöttas av det offentliga.

192. Försörjningsstödet ska kvarstå som ett yttersta skyddsnet, men för att undvika höga marginaeffekter bör det vara belopps- snarare än behovsstyrt. På arbetsföra ska krav på motprestation ställas. Det är viktigt att det inte handlar om heltidsjobb för försörjningsstödet huvudsakliga uppgift får aldrig bli att förse stat och kommun med billig arbetskraft.

193. Ett barn kan ha fler än två vårdnadshavare. Föräldraförsäkringen ska vara individualiserad, det vill säga delas lika mellan vårdnadshavare och dagarna ska inte kunna överlåtas. Antalet dagar samt

flexibiliteten i hur dessa kan tas ut ska minska.

194. Arbetsgivaravgiften för vikarier till föräldralediga ska sänkas. Genom att minska kostnaden att ha anställda föräldralediga minskas den strukturella diskrimineringen av kvinnor.

195. Vid blodgivning är det enskilda beteende och inte individens sexuella läggning eller kön som utgör en ökad risk. Karensperioder vid blodgivning ska vara medicinskt försvarbara.

196. Nationella pengssystem kan garantera medborgarna valfrihet och dessutom främja hälsosam konkurrens mellan olika välfärdproducenter, som dagens samhälle inte är i närheten av.

197. Det kommunala utjämningsystemet hindrar i dag tillväxt i Sverige och ska därför avskaffas. I de fall kommuner behöver stöd för att tillhandahålla grundläggande kommunal service så ska detta stöd ges via statskassan.

198. Det statliga alkoholmonopolet ska avskaffas. Det ska stå var och en fritt att sälja alkohol till konsumenterna.

199. Det svenska pensionsystemet är finansiellt robust och garanterar alla ett värdigt liv som pensionärer. Utöver den statligt garanterade nivån ska det stå individen fritt att spara till sin pension. Avdraget för privat pensionssparande ska avskaffas. En del av tjänstepensionen ska få investeras utanför PPM-systemet.

200. Relevanta personalkategorier inom offentligt finansierade välfärdstjänster ska ha HBT-kompetens.

VÅRD OCH OMSORG

201. Den gemensamt finansierade välfärden ska syfta till att ge alla människor samma livschanser. Generationsutjämning ska ske mellan arbetsföra och yngre snarare än mellan arbetsföra och äldre.

202. Välfärden står inför stora utmaningar och måste reformeras. För att öka transparensen mellan inbetald skatt och nyttjande av välfärdstjänster samt för att möjliggöra självbestämmande ska delarna ska delarna av äldre- och sjukvården finansieras genom exempelvis fond- eller försörjningssystem.

203. Prioriteringarna i den offentliga sjukvården måste synliggöras. Den gemensamt finansierade sjukvården ska prioritera åtgärder som förlänger liv med god livskvalité.

204. För att stärka sambandet mellan forskning och högspecialiserad sjukvård bör universitetssjukhusen förstatligas.

205. Dagens offentliga sjukvård kännetecknas av köer och kvoter, och har planeconomiska förtecken. Genom att effektivisera landstingen och öppna upp för valfrihet inom vården kan köerna minska kraftigt.

206. Det är viktigt att vårdgarantin omfattar även psykiska sjukdomar och att köerna kortas så att inga skickas hem utan att ha fått hjälp av kompetent vårdpersonal. För att korta köerna är det viktigt att fler vårdgivare engageras. Informationen om somatiska och psykiska sjukdomar i skolan ska likställas.

207. Ungdomsmottagningar fyller en viktig funktion för ungdomars hälsa. Alla ungdomar ska vara välkomna till mottagningar, därför ska en tolk finnas vid behov. Ungdomsmottagningarna ska även knytas till landstingen och verksamheten ska kunna läggas ut på entreprenad.

208. Det är en fantastisk möjlighet att människan lever allt längre. Dagens omsorgspolitik har dock fastnat i gamla spår. Omsorgen måste handla om att hålla gamla människor friska och aktiva längre. Bortsett från krav på privata alternativ och valmöjligheter måste vi fokusera på att forska runt åldrandet och möjligheterna till att arbeta förebyggande.

209. Funktionshinder blir ett problem när omgivningen inte är utformad efter vissa människors fysiska och psykiska förutsättningar. Funktionshindrade har rätt till personlig assistans av en person man själv valt, efter bedömt behov.

210. För dem som inte kan nyttja den ordinarie kollektivtrafiken ska färdtjänst för resor både lokalt och inom riket finnas som alternativ.

211. Även unga fastnar i tobaksberoende och bör därför ges en rimlig chans att ta sig ur detta beroende. Åldersgränsen för köp av produkter mot tobaksberoende bör därför tas bort.

212. Substitutionsbehandling och ordnade sociala förhållanden är ofta förutsättningar för att kunna ta sig ur missbruk av vissa substanser. Missbruksvården ska ske enligt evidensbaserade behandlingsmetoder och inte präglas av moralism. Vårdgarantin ska omfatta även missbruksvård. I vissa fall kan det också vara möjligt att ge missbrukare den narkotika som de är beroende av för att rädda liv. Sprututbytesprogram ska tillåtas.

213. Alkoholism är ett av våra största samhällsproblem. Förutom ett ökat antal vårdplatser ska det som sista utväg finnas möjlighet att tvångsvårda grava alkoholister utan sjukdomsinsikt som därför vägrar behandling. Samma princip ska gälla för gravt narkotikamissbruk utan sjukdomsinsikt. Varje person som tvångsvårdas ska ha rätt till en utomstående stödperson och en oberoende läkare ska kunna kallas in för utlåtande.

214. Missbruk av narkotika och alkohol är ett samhällsproblem. Narkotikapolitiken bör vara utformad för att minimera drogernas skadeverkningar. Väl reglerad försäljning och produktion av cannabis bör tillåtas. Illegal droghandel bör bekämpas polisiärt. Missbruk är dock inte en polisiär fråga utan en hälsofråga, och bör hanteras som en sådan. Domstolar ska kunna döma till vård vid missbruk, men ingen ska straffas för att bruka eller missbruka narkotika.

215. Förbudet mot eutanasi (aktiv dödshjälp) inskränker människors självbestämmande. Eutanasi bör vara tillåtet under kontrollerade former.

216. En hårt reglerad handel med organ bör införas för att motverka organbristen. Organ bör kunna köpas från levande människor när det är möjligt. Alla har rätt att tacka nej till att få sina organ använda efter döden. Vid 18-års ålder ska varje medborgare eller person med permanent uppehållstillstånd tillfrågas om inträde i donationsregistret.

217. Dagens smittskyddslagstiftning är kontraproduktiv för att stoppa spridningen av HIV och leder till stigmatisering av HIV-positiva. Informationsplikten och tvångsåtgärderna i dagens lagstiftning bör därför avskaffas och det statliga preventionarbetet bör i högre utsträckning involvera HIV-positiva för att bli mer effektivt.

218. Barn som har separerade föräldrar ska ha rätt till två eller fler folkbokföringsadresser.

219. Sociala myndigheters omhändertagande av barn och

unga är långtgående, men ibland nödvändiga, ingrepp i människors liv. Vid alla sorters omhändertagande ska barnperspektivet premieras. Den unges vilja ska framgå klart och tydligt. Integritetskränkande åtgärder måste alltid motiveras. Vid institutionsplaceringar ska tydliga behandlingskontrakt upprättas och följas upp minst var sjätte månad. Det är viktigt att all institutionspersonal inklusive behandlingsterapeuter har hög kompetens.

220. Det ska vara möjligt att betala för tilläggstjänster när man är brukare i offentlig sektor, på samma sätt som andra individer kan välja att lägga pengar på olika servicetjänster. Vad som ingår i det offentliga åtagandet måste alltid vara tydligt. En ökad marknadsstyrning kan också göra det lättare att höja kvaliteten genom att tydliggöra vilka behov och brister som finns.

KRIMINALPOLITIK

221. Den liberala kriminalpolitiken vilar på en human grundsyn och vänder sig emot doktrinen om generellt hårdare straff som metod för att öka tryggheten i samhället. Straffets funktion är att visa på konsekvensen av en brottslig gärning och samhällets ogillande av denna. Ett fängelsestraff syftar till att återanpassa den dömda till ett liv utan kriminalitet samt att hålla farliga individer avskilda från samhället.

222. Alla påföljder bör anpassas till individens förutsättningar och syfta till att utveckla dennes självkänsla och positiva färdigheter, exempelvis genom att

erbjuda skolundervisning eller konstruktiva arbetsuppgifter.

223. Livstidsstraffet är rättsosäkert då ingen förutsägbarhet råder om dess straffflängd. Livstidsstraffet bör därför ersättas med tidsbestämda straff. De som redan har tilldömts ett livstidsstraff ska få en omprövning av sitt tilldömda straff.

224. Staten ska genom kriminalvården behålla kontakten med förbrytare som har släppts från en anstalt. Syftet är att tillförsäkra varje individ stöd och uppbackning så att de klarar sig igenom tiden efter ett fängelsestraff.

225. Staten ska införa ett särskilt arbetsmarknadsprogram för ex-interner för att underlätta vägen till en reguljär anställning.

226. Att köpa och sälja sex är i sig inget negativt. Det finns dock många problem som trafficking och utnyttjande. Dessa problem kan dock bemötas utan att förbjuda sexköp. Ett exempel är licensiering av sexsäljare.

227. Våld mellan människor som lever i en relation är ett stort samhällsproblem. Våldet sker ofta under lång tid och kan även drabba barn. Våld förekommer i alla former av relationer, men vanligast är mäns våld mot kvinnor. En av statens viktigaste uppgifter är att värna människors säkerhet: därför ska varje kommun, i samverkan eller i egen regi, ha en jour med skyddat boende för dem som behöver den hjälpen. Lagstiftningen om besöksförbud måste skärpas. Utsatta ska ha lättare att kunna få skyddad identitet. Samkönat partnervåld

“DAGENS SMITTSKYDDSLAGSTIFTNING ÄR KONTRAPRODUKTIV FÖR ATT STOPPA SPRIDNINGEN AV HIV OCH LEDER TILL STIGMATISERING AV HIV-POSITIVA. INFORMATIONSPLIKTEN OCH TVÅNGSÅTGÄRDerna I DAGENS LAGSTIFTNING BÖR DÄRFÖR AVSKAFFAS OCH DET STATLIGA PREVENTIONARBETET BÖR I HÖGRE UTSTRÄCKNING INVOLVERA HIV-POSITIVA FÖR ATT BLI MER EFFEKTIVT.”

måste också uppmärksammas. Staten kan i dag inte garantera säkerheten för personer utsatta för relationsvåld trots utfärdandet av besöksförbud. Fotbojor ska därför utdömas till förövare av relationsvåld som har fått besöksförbud.

228. Trafficking är ett modernt slaveri som måste lösas med mer samarbete över gränserna, till exempel genom ett starkare polisarbete inom EU. Personer som förts till Sverige i syfte att utnyttjas ska få hjälp och permanent uppehållstillstånd. Personer som observerar trafficking bör ha anmälningsplikt. Detta bör kombineras med en möjlighet att anmäla brotten anonymt.

229. Det är en självklarhet att det ska finnas ett samtycke mellan alla parter vid sexuellt

umgänge. Att ha sex med någon som inte gett sitt medgivande ska därför vara olagligt. På samma sätt som det borde vara brottsligt att ha sex med en person utan samtycke ska det även vara brottsligt att ha sex med någon där gärningsmannen borde ha förstått att målsäganden inte var med på det sexuella umgänget.

230. Så kallad hämndporr är idag en handling som inte ses som ett sexualbrott trots att dess syfte är att förnedra och skambelägga offret genom och på grund av dennes sexualitet. Dagens lagstiftning ger inte tillräckligt skydd eller är tillräckligt tydlig och hämndporr ska därför föras in som sexualbrott i brottsbalken.

231. Barns medverkan i barnpornografimaterial innebär alltid ett utnyttjande. Därför ska tillverkning, distribution och innehav av autentisk barnpornografi vara förbjudet.

232. För att förebygga ungdomsbrottsligheten och öka barnets livschanser måste skola, familj, socialtjänst och polis agera tidigare, kraftfullare och mer samordnat. Handläggandet av ärenden som rör ungdomsbrottslighet bör ha förtur inom rättsväsendet.

233. Den som har utsatts för ett allvarligt brott ska erbjudas en särskilt utbildad brottsofferstödare genom hela rättsprocessen.

UTBILDNING OCH KULTUR

INTEGRATION

234. Sverige är inte ett homogent land utan präglas av mångfald och pluralism. En etniskt baserad syn på svenskhet ska motverkas till förmån för en öppen samhällsgemenskap. Därför bör medborgarskapet uppvärderas. Därtill är det viktigt att alla medborgare är medvetna om sina rättigheter. LUF förespråkar således ett grundläggande lag- och regeltest för erhållande av medborgarskap. Det bör finnas möjlighet att genomföra testet på alternativa sätt och att göra undantag om rimliga skäl föreligger, så att medborgarskap erhålls snabbare.

235. Vi behöver en fungerande integration för att människor som kommer till Sverige ska kunna skapa sig det liv de vill ha. Liberal integrationspolitik måste alltid utgå från att varje individ ges möjlighet att forma sin egen väg in i samhället. Det är viktigt att alla migranter kommer in i integrationsprocessen direkt och att denna process inte avbryts. Integrationsprocessen ska vara anpassad efter individens tidigare kunskaper, nuvarande behov och framtida möjligheter.

236. Invandrare ska utan fördröjning erbjudas anpassade studier i svenska och introduktion till det svenska samhället. Det prioriterade syftet ska i normalfallet vara en skyndsamt etablering på arbetsmarknaden.

237. Modersmålsundervisning bör uppmuntras. Det ska även vara möjligt för skolor att erbjuda ordinarie ämnesundervisning på elevens modersmål. Alla språkkunskaper ska uppmuntras i en globaliserad värld.

238. Utländska studenter ska erbjudas permanent uppehållstillstånd efter avklarad utbildning. Att ignorera deras kompetens är ett slöseri med både mänskliga och ekonomiska resurser.

239. Vi lever i ett samhälle där människor med en annan etnisk härkomst än den svenska har sämre förutsättningar att få arbete. En delförklaring står att finna i förekomsten av diskriminering. Som ett led i arbetet mot diskriminering bör den offentliga sektorn tillämpa ett system med anonymisering av arbetsansökningar.

240. Staten ska inte syssla med sorteringspolitik. Alla människor ska ha rätt att bosätta sig där de vill. Boendesegregation blir ett problem först då den är ofrivillig.

I den liberala utbildningspolitiken är skolans huvuduppgift att förmedla kunskap. En utbildningspolitik som sätter kunskap främst är nödvändigt för upprätthållandet av ett öppet och demokratiskt samhälle eftersom ett sådant samhälle är beroende av kunniga människor som ifrågasätter makten, tänker kritiskt och håller den fria debatten levande. Det förutsätter ett utbildningssystem av hög kvalitet. Eftersom kvalitet kommer av konkurrens, syftar en liberal utbildningspolitik även till att öka konkurrensen i utbildningssektorn genom att främja privatdrivna skolor. Av samma anledning syftar en liberal kulturpolitik till att öka konkurrensen i kultursektorn, och förflytta makten över den kulturella verksamheten från staten till en mångfald av aktörer.

LIBERAL UTBILDNINGSPOLITIK

241. Alla barn i Sverige har rätt till en likvärdig utbildning. För att infria detta bör statens ansvar för kvalitet och en jämlik resursfördelning öka.

242. Alla elever ska ha rätt att välja i vilken grund- och gymnasieskola de vill gå. Därför krävs en nationell skolpeng. Det ska även finnas möjlighet att ansöka om en global skolpeng. Om en elev vill tillbringa delar av sin utbildning utomlands ska samma principer som för nationell skolpeng tillämpas.

243. Det ska vara skolans skyldighet att se till att alla elever får den hjälp, det stöd och den stimulans de behöver för att kunna tillgodogöra sig och

utveckla nya kunskaper och färdigheter på ett fullvärdigt sätt.

244. Konkurrens mellan skolor skapar en bättre standard. Skolor ska i möjligaste mån drivas i privat regi, exempelvis som kooperativ, aktiebolag eller stiftelse. Det offentliga är yttersta garant för tillgången till utbildningsmöjligheter. Skolor ska inte få ta ut avgifter för den ordinarie undervisningen samtidigt som de uppbär offentliga medel.

245. Friskolereformen och det fria skolvalet måste skyddas. Det är föräldrar och elever som ska välja skola, inte politiker. Valfriheten skapar konkurrens som driver på kvaliteten i skolan. Friskolereformen har även lett till att nya perspektiv och arbetssätt kommit in i skolvärlden.

246. Skolan ska vara målstyrd, vilket kräver ett väl fungerande

utvärderingssystem. Ett centralt betygssystem ska finnas från årskurs ett. Betygsskalan ska vara graderad för att tydligt visa elevens kunskapsutveckling. Betyg och omdömen i alla former ska alltid ges individuellt.

247. Rättssäkerheten för alla elever måste stärkas. Betygsättning är myndighetsutövning som kan spela stor roll för individens framtidsmöjligheter, därför är det viktigt att den blir korrekt. Grund- och gymnasieelever ska därför ha rätt att ompröva sina betyg.

248. Skolor och klasser ska kunna beakta andra faktorer än betyg vid antagning efter Skolverkets godkännande. Andra antagningsmetoder kan exempelvis vara antagningsprov eller intervjuer.

249. Elevernas kunskapsresultat i såväl grund- som

gymnasieskola ska utvärderas genom nationella prov.

250. Central rättning av nationella prov ska införas i grundskolans sista år och på gymnasiet. Proven ska vara avidentifierade.

251. Formerna för elevinflytande bestäms bäst på varje skola. I övrigt ska skolan inte ha inflytande över elevernas organisering.

252. Eleverna måste få möjlighet att utvärdera sina lärare och utbildning kontinuerligt. Skolan ska ha skyldighet att följa upp utvärderingen.

253. Mobbning och kränkande behandling är under alla omständigheter oacceptabelt, då det utgör ett allvarligt hot mot den utsattes fri- och rättigheter. Samma arbetsmiljökrav ska gälla i skolan som på andra arbetsplatser. En tydlig handlingsplan mot mobbning ska finnas på varje skola. Rektor och lärare ska ställas till svars om problemen inte uppmärksammas och åtgärdas. En mobbad elev ska aldrig tvingas byta skola.

254. Lärarkyrans status måste höjas med tanke på den avgörande roll som läraren spelar i barns och ungdomars uppväxt. Arbetsmiljön och arbetsvillkoren för lärare måste därför förbättras. Lämplighetstester för lärarutbildningen bör införas.

255. Hög lärartäthet har enbart marginella effekter på undervisningen och bör således inte vara ett mål för utbildningen då det riskerar att leda till fokus på kvantitet i stället för på kvalitet.

256. Förbättringarna för eleverna börjar på universiteten. Det är viktigt att de har resurserna och arbetsron att satsa på en god lärarutbildning. Legitimationskrav för lärare riskerar att stänga ute kunniga kandidater och kan därmed hindra elevers lärande. Tills dess att lärarlegitimationen avskaffas bör det finnas alternativa vägar till lärarlegitimationen.

257. Rektorn har det yttersta pedagogiska, ekonomiska och administrativa ansvaret på sin skola, än mer i ett system med nationell skolpeng. Alternativ till den statliga rektorsutbildningen ska finnas.

258. En jämlik sexualundervisning som inkluderar fler sexuella läggningar och preferenser, är ett steg mot ett mindre exkluderande samhälle. Sexualundervisningen ska inte utgå från heteronormen.

259. Främlingsfientlighet och extremism bekämpas bäst med information och kunskap. Skolans undervisning är ett medel för detta. Som i alla andra sammanhang som kopplas till skolans värdegrundsarbete måste varje elev få skaffa sig och uttrycka sin egen uppfattning.

260. Inga generella undantag ska göras från den obligatoriska undervisningen, vilket skett i exempelvis idrott och sexualundervisning. Däremot uppmuntras flexibla lösningar.

261. Det måste få konsekvenser när skolor inte sköter sig. Därför behövs tätare granskning och det ska bli lättare att stänga skolor som missköter sig.

FÖRSKOLA OCH GRUNDSKOLA

262. Grundskolan ska vara kunskapsbaserad och nivåindelad. Elever ska kunna läsa med jämnåriga på en liknande nivå för att alla ska få samma chans att utvecklas. Därför bör de olika skolämnena delas in i olika nivåer, med en hög lägstanivå. 263. Den svenska skolgången är förskjutet till senare åldrar än i de flesta jämförbara länder. Detta leder till kortare arbetsliv och sämre välfärd än vad som vore möjligt. Förskoleklassen, grundskolan och gymnasieskolan ska därför starta ett år tidigare.

264. Förskolans uppdrag ska vara att lägga grunden för att barnet utvecklar en positiv uppfattning om sig själv som lärande och skapande individ. Den pedagogiska verksamheten ska anpassas till alla barn i förskolan efter deras egna förutsättningar.

265. Förskolan lägger grunden för barns värderingar i tidig ålder och måste därför utvärderas. Vi ska verka för en liberal förskola med jämlikhet som praxis. Därför förespråkar vi att varje förskola ska ha offentliga jämställdhetsplaner.

GYMNASIESKOLAN

266. För att öka möjligheten att påverka sin utbildning bör gymnasieskolan utformas så att eleven i större utsträckning kan välja ambitionsnivå och tempo. Det ska vara möjligt att själv komponera sin utbildning i form

av fristående kurser. Studievägledningen vara väl förankrad i arbetslivet och gymnasieprogrammen ska vara utformade i enlighet med arbetsmarknadens och de eftergymnasiala utbildningarnas krav.

267. Det finns ett överlapp mellan de mer avancerade kurserna i gymnasiet och vissa kurser inom högskolan. Det borde i högre grad vara möjligt att läsa kurser på högskolenivå inom gymnasiet och sedan fullt ut tillgodoräkna sig dessa.

268. Den svenska gymnasieskolan är en frivillig skolform. Det ska därför inte finnas några obligatoriska kärnämnen i den.

269. Tanken att både praktiska och teoretiska program ska ge högskolebehörighet är en nedvärdering av praktiska kunskaper. Yrkeskunnandet måste få större vikt i de yrkesinriktade programmen, som ska kunna avslutas med en frivillig yrkesexamen. Moderna lärlingsutbildningar ska utformas i samarbete med näringslivet och kunna ge yrkeslegitimation eller gesällbrev.

270. En frivillig teoretisk gymnasieexamen ska inrättas.

271. Internationella studier ska uppmuntras och gymnasiestudier i andra länder kunna tillgodoräknas.

272. Den kommunala vuxenutbildningen fyller en viktig funktion genom att den ger dem som saknar behörighet för högre studier en möjlighet att komma in på högskolan. Tillträde till komvux ska i första hand ges till dem som av olika

skäl inte har fullföljt gymnasiet eller saknar viss behörighet för högre studier och utvecklar en kompetens i samhället som annars skulle gå förlorad. Vuxenutbildningen bör vara tillgänglig för alla från och med det år då de fyller 18.

HÖGRE UTBILDNING OCH FORSKNING

273. Alla människor ska, oberoende av ekonomiska förutsättningar, ha möjlighet att läsa vid högskolan. Därför ska staten bistå med studielån. Däremot ska studiebidraget avskaffas.

274. Sveriges budget för statliga stipendier för utländska studenter bör ökas kraftigt. Pengarna bör fördelas från Sveriges biståndsbudget. Dessa stipendier ska gå till studenter från diktaturer, unga demokratier och länder Sverige har utvecklingssamarbete med.

275. Högskolor och universitet ska ha möjlighet att införa avgifter för att kunna förbättra kvalitén i undervisningen. Dessa avgifter ska kunna täckas av utökade studielån.

276. Universitet och högskolor bör i högre grad erbjuda studenter möjlighet att läsa kurser inom sina studieprogram även på sommaren. Statsbidragen till lärosätena bör premiera detta.

277. Fokus i de statliga utvärderingarna av kvalitet inom högre utbildning ska ligga på utbildningarnas resultat. De bildningar som har hög kvalitet ska premieras genom ökade anslag, samtidigt som examensrätten

för de utbildningar som inte når godtagbar kvalitet ska kunna dras in.

278. De statliga högskolorna och universiteten bör ombildas till exempelvis stiftelser eller en annan form som ger dem större möjlighet att fungera som självständiga aktörer, snarare än en del av staten.

279. Färre högskolor och universitet skapar utrymme för kvalitetsförbättringar. Antalet statliga högre lärosäten bör därför minskas.

280. Lärosäten som bedriver lärarutbildning ska uppmuntras att skaffa fältskolor, det vill säga skapa täta samarbeten med särskilt utvalda för-, grund-, och gymnasieskolor där lärarutbildning och skolforskning kan bedrivas med hög intensitet och god kvalitet.

281. För att främja att alla behandlas som individer, och inte som pojkar och flickor i förskola och skola, bör genuspedagogik ingå i utbildningen för lärare och förskolelärare.

282. Högskolor ska vara öppna för alla som klarar uppsatta antagningskrav. Högskolorna ska själva i så stor utsträckning som möjligt få bestämma urvalskriterier och antagningsmetoder. För att motverka taktikläsning i gymnasieskolan ska högskolorna tillåtas ge betyg i ämnen med stor relevans för den sökta utbildningen större vikt än andra. De högskolor som tar emot statsbidrag får inte ta ut avgifter av studenter från EES-området.

283. Den sociala snedrekryteringen till högre studier måste motverkas genom att man redan på grundskolenivå satsar på omfattande information och vägledning. Kvotering till studieplatser är aldrig acceptabelt. Högskolornas huvudmän har också ett ansvar att följa upp trivsel, resultat och avhopp och försöka identifiera bakomliggande orsaker till dessa.

284. En statlig myndighet ska bedöma vem som har rätt till studiemedel. Rätten att tillhandahålla statligt garanterade studielån ska konkurrensutsättas. Studielånet ska göras flexibla än det är i dag för att möjliggöra mer individuellt anpassade studielån. Arbete måste alltid löna sig. Därför ska fribeloppet, som i dag motverkar detta, kraftigt höjas.

285. Den fria forskningen ska inte styras av politiska modenyer. Grundforskning ska endast bedrivas på de lärosäten som har förutsättningar i form av tillräckligt många forskare för att uppnå en kritisk massa. Tillämpad forskning, specialiserad och gärna i samverkan med näringslivet, bör emellertid också kunna bedrivas vid regionala högskolor.

286. Sambandet mellan forskning, undervisning och det omgivande samhället är viktigt att upprätthålla. Redovisning och diskussion av de senaste forskningsrönen måste vara ett naturligt inslag i grundutbildningen.

287. Framtidens fordon ska inte skada miljön. Detta möjliggörs genom forskning, satsningar på förnyelsebara bränslen samt utveckling av ny och effektivisering av befintlig teknik.

288. Kloning av människor eller mänskligt genetiskt material bör generellt vara tillåtet om det sker med individens vetskap och tillåtelse. Individerna är ägare till sitt genetiska material. Varje människa, oavsett hur den blir till, har rättigheter.

**“KLONING AV MÄNNISKOR
ELLER MÄNSKLIGT
GENERISKT MATERIAL BÖR
GENERELLT VARA TILLÅTET
OM DET SKER MED
INDIVIDENS VETSKAP OCH
TILLÅTELSE. INDIVIDEN ÄR
ÄGARE TILL SITT GENETISKA
MATERIAL. VARJE MÄNNISKA,
OAVSETT HUR DEN BLIR TILL,
HAR RÄTTIGHETER.”**

KULTUR

289. Eftersom ett av konstens viktigaste uppdrag är att ifrågasätta och flytta gränser kommer de gränser politikerna sätter upp för vad som ska stödjas och inte fångas av konsten så att den tappar sitt egenvärde. Sådan konst kan aldrig på allvar granska makten, normerna och förvandlas därför till ren underhållning eller förströelse. En liberal kulturpolitik måste befria konsten från statlig kontroll.

290. Dagens kulturstöd är orättvist därför att det med nödvändighet stödjer etablerade eller delvis etablerade konstformer och konstnärer. Den konst som visas i finrummen betraktas ofta som förfinad och därmed mest värdefull och får därför oproportionerligt höga anslag.

291. Tusentals privata stiftelser, företag och föreningar kan ta ett större finansiellt ansvar för kultursektorn.

292. Endast för barn och ungdomar kan det vara motiverat med offentligt kulturstöd. Detta bör ske i form av kulturpeng för att öka individens valfrihet och kulturens oberoende.

293. Det offentliga ska inte subventionera vuxna människors idrottande.

294. Ansvaret för de statliga museerna ska överföras till universiteten. På så sätt fås en naturlig koppling till forskning och undervisning och incitamenten att vårda samlingarna ökar. Universitetens verksamhet blir samtidigt öppnare mot allmänheten.

295. Museer som inte har en naturlig koppling till den akademiska världen ska frikopplas från statlig inblandning och finansiering. Även i fortsättningen ska staten ta ansvar för kulturhistoriskt viktiga byggnader och egendom.

296. De allmänna biblioteken ska fungera som levande kunskapscentrum. I ett demokratiskt samhälle ska alla ha lika möjligheter att inhämta vetande, varför lån ska vara kostnadsfria och tillgängligheten god.

297. Biblioteken och kulturarvet, så som museer och offentliga arkiv, bör digitaliseras för att öka tillgängligheten och underlätta forskning.

298. Kravet på danstillstånd vid offentliga danstillställningar ska avskaffas.

299. Staten ska avveckla alla sina band till Svenska filminstitutet. Svenska barnboksinstitutet ska avskaffas.

300. Bengaliska eldar ger en stämningsfull inramning och är ett viktigt bidrag till svensk läktarkultur. Liberala ungdomsförbundet vill därför införa pyrotekniska zoner på allsvenska fotbollsarenor.

MILJÖ

Människor är beroende av sin omgivning. Vi behöver mat att äta, vatten att dricka, luft att andas och råvaror att bruka, men också en myllrande biologisk mångfald och en omgivning som kan bidra till vår livskvalitet. Tillväxt och miljöhänsyn kan gå hand i hand och måste göra det när man har ett långsiktigt perspektiv. Miljöhänsyn och en hållbar samhällsutveckling är förutsättningar för människans utveckling och överlevnad.

LIBERAL MILJÖPOLITIK

301. Hot mot miljön uppstår när människan behandlar naturen på ett oansvarigt sätt. Marknadsekonomi i kombination med ekonomiska styrmedel är det effektivaste systemet för resurshantering. En fri, global och universell konkurrens på miljövänliga villkor är en förutsättning för en långsiktig, hållbar tillväxt.

302. Vi måste på global basis kraftigt minska våra utsläpp av föroreningar. Detta bör ske genom teknisk utveckling, vilket får människan att använda tillgångar effektivare, ökar den materiella standarden samt främjar ett miljövänligt tänkande.

303. Även om marknadsekonomi, demokrati och andra viktiga institutioner existerar finns problem med till exempel externa effekter som snedvrider marknadspriser, eller gränsöverskridande miljöproblem som gör den nationella demokratin otillräcklig.

304. Internationellt samarbete krävs för att lösa miljöhot. EU-skatt på miljöfarlig verksamhet, exempelvis växthusgasutsläpp, bör införas. Möjligheten att föra internationella miljöproblem och enskilda stater samt företag till domstol ska ökas. Det ska kosta att skapa miljöproblem, så att det lönar sig att vara miljövänlig.

305. EU:s utsläppsrättssystem, EU ETS, har misslyckats med att sätta ett pris på växthusgasutsläpp. I syfte att få systemet att fungera bör ett stort antal utsläppsrätter permanent tas bort från systemet. Målsättningarna för minskade utsläpp till år 2020 bör skärpas till 30 procent i jämförelse med 1990 års nivå, och mer ambitiösa målsättningar för 2050 bör sättas upp.

306. EU bör snarast möjligt harmonisera pantsystemet och göra det möjligt att få pant för flaskor och burkar oavsett var i EU de är tillverkade. Vi bör också se över möjligheten till pant på flera olika sorters förpackningar enligt det koncept som brukas i dag.

307. Liberal miljöpolitik utgår från polluter-pays-principen, vilken innebär att den som or-

sakar miljöförstöring måste bära kostnaden för densamma.

308. LUF vill införa generella skatter på växthusgasutsläpp för att minska mängden växthusgas vi släpper ut. Staten ska inte genom att sätta olika priser på olika växthusgasutsläpp värdera vilken verksamhet människor väljer att ägna sig åt. Växthusgasskatter ska sättas på en nivå så att de negativa externa effekterna internaliseras, varför skatterna även fyller en kompenenserande funktion.

309. Kriterier och regler för miljövänlig teknik bör vara teknikneutrala och definieras i termer av till exempel växthusgasutsläpp. Därmed premieras teknologi med liten miljöpåverkan snarare än specifika tekniktyper. Detta skulle främja såväl innovationer som investeringar i miljövänlig teknik.

310. Avdragsrätt för resor till och från jobbet bör avskaffas. Avdraget uppmuntrar ett glest, bilberoende samhälle samt tvingar gående och cyklisterna att subventionera bilisters resor och utsläpp.

311. Subventioner av miljöbilar kommer att vara onödiga i en ekonomi där miljöskadan är en integrerad del av priset och därför bör dessa avskaffas.

312. Subventioner av fossila bränslen bör avskaffas.

313. Dagens rika länder har byggt sitt välstånd genom förbränning av fossila bränslen och på grund av sina historiska utsläpp har dessa länder ett extra stort ansvar för, men också ett intresse i, att stoppa den klimatförändring som håller på att ske. Nya, generösa och additionella medel bör därför avsättas till globalt klimatbistånd för både skadebegränsnings- och anpassningsåtgärder.

314. Dagens rika länder bör dela med sig av ny miljövänlig teknik och kunskap för att främja en globalt hållbar utveckling samtidigt som patentskyddet måste värnas och upprätthållas.

315. Inställningen som både Sverige och Europeiska Unionen har till genmodifierade organismer (GMO) är både ovetenskaplig och opraktisk. Den hindrar företag att etablera nya effektiva och miljövänliga odlingsmetoder för att producera livsmedel. Därför bör regelverket liberaliseras för en mer öppen politik.

316. Alla ska ha rätt till vatten, och bristen på rent dricksvatten utgör ett existentiellt hot för människan. För att komma tillrätta med problemet måste vatten behandlas som vilken naturresurs som helst – priset ska reflektera tillgång och efterfrågan. Ett system med vattenrättigheter, likt det med utsläppsrätter, för industri och

jordbruk kan bidra till att effektivisera användningen. Privata företag ska få en större roll i vattenproduktionen och distributionen.

ENERGI

317. Tillgång till energi är av central betydelse för vårt moderna samhälle. Det finns inget självändamål i att minska användningen av energi om tillgången är säkrad på ett miljövänligt sätt.

318. Sveriges energiförsörjning ska i största möjliga mån baseras på klimatneutrala och kostnadseffektiva energikällor.

319. Kärnkraft är ett bra och effektivt alternativ för energiförsörjning. Därför bör nya kärnkraftverk byggas och spillvärme som inte leder till effektiv elproduktion tas till vara som exempelvis fjärrvärme.

320. Brytning av uran bör tillåtas i Sverige under förutsättning att rigorösa miljökrav ställs. Svenskexporterat uran får aldrig användas till framställning av kärnavapen.

321. Sveriges befintliga vattenkraft bör effektiviseras.

ENERGI

322. Förbränningen av fossila bränslen är en av de största källorna till miljöproblem som förstärkt växthuseffekt, försurning och hälsofarliga luftföroreningar. Därför ska hårda ekonomiska styrmedel riktas mot all förbränning av fossila bränslen.

323. Den globala uppvärmning som pågår är ett av vår tids största miljöhot. Om denna uppvärmning fortsätter riskerar det att medföra stort mänskligt lidande ur såväl ett humanitärt som ett ekonomiskt perspektiv.

324. Handel med utsläppsrätter är en god princip som bygger på marknadsekonomiska mekanismer. En maximnivå kan fastställas för olika former av miljöskadliga utsläpp. Rättighet till del av dessa utsläpp kan sedan handlas på en marknad. Det kan gälla till exempel utsläppsrätter för växthusgas eller ämnen som orsakar surt regn. Utsläppsrättssystem lämpar sig väl för vissa industrisektorer till exempel fabriker och kraftverk. Är påverkan av utsläppen global bör även handeln med utsläppsrätterna vara det. Utsläppsrätter bör auktioneras ut och inte tilldelas företag gratis.

325. En permanent, internationell klimatdomstol bör upprättas. Domstolen ska kunna granska hur nationer lever upp till de miljökonventioner som satts upp inom det globala samfundet.

LIBERAL NATURVÅRD

326. En liberal naturvårdspolitik berättigas av att det finns ett allmänintresse i att värna om de värden som människor finner i en biologisk mångfald och en välmående natur. En sådan politik måste också ta hänsyn till de värden som ligger i ekonomisk tillväxt och ett effektivt utnyttjande av våra gemensamma resurser. Den måste kunna omprövas i takt med att samhällets värderingar och behov förändras.

327. De land och vattenmassor som har förklarats vara av stort skyddsvärde bör åtnjuta ett starkt juridiskt skydd. De marina reservaten är särskilt utsatta och bör skyddas mot onödigt slitage på marint liv genom att endast tillåta spöfiske och inte fiske med trål.

328. Utbyggnad av vattenkraftverk på resterande älvar skall inte ske förrän existerande kraftverk har fungerande vattenvägar som främjar laxbeståndets framtid.

329. EU:s och Sveriges fiske-subventioner är varken förenliga med ett långsiktigt hållbart fiske eller marknadsliberal politik och bör därför avskaffas. Särintressen får aldrig gå före en ekonomiskt sund miljöpolitik. En marknad för uttagsrätter skulle möjliggöra en bra marknadsreglering av kommersiellt fiske, vilket är nödvändigt för att skydda bestånden.

330. En långsiktigt livskraftig rovdjursstam kan existera sida vid sida med människan. Detta måste dock ske på människans villkor. Det innebär att privatpersoner ska ha rätt att försvara sin egendom, att enskilda besvärliga djur ska kunna flyttas eller oskadliggöras samt att full ersättning utbetalas av staten för riven boskap.

331. Den svenska vargstammen tillför ett ringa värde till den svenska faunan. Kostnaderna vargen skapar är desto högre, därför bör inga offentliga insatser göras för dess fortlevnad i Sverige, förutsatt att Internationella naturvårdsunionens klassificering av gråvargens bevarandestatus som livskraftig inte ändras.

332. Människan har under lång tid misskött Östersjön genom bland annat överfiskning och utsläpp vilket lett till att djurlivet minskat och många arter är hotade. En följd av att arter dör ut är att ekosystemet rubbas vilket också påverkar människor. Sverige bör därför verka för att en gemensam ekologiskt och ekonomiskt hållbar fiskepolitik inom Östersjön införs för de berörda länderna. Dessutom behöver en strikt miljöpolitik för Östersjön, som ser åt bland annat övergödningens problemen, införas.

DJURSKYDD

333. Människan har en unik förmåga att förutse konsekvenserna av sitt handlande. Det gör att vi har ett ansvar för de djur som lever under vår omsorg. Djurskydd är en nödvändighet för att säkerställa en etiskt försvarbar djurhållning. I dag far många djur illa under människans omvårdnad på grund av att djurskyddet inte är tillräckligt kraftigt och detta måste således stärkas.

334. All verksamhet som innefattar djur ska kontrolleras hårdare så att den efterföljer djurskyddslagen, något som inte alltid görs i dag. Djurskyddsmyndigheten ska återupprättas. Man ska även ge myndigheten ett ansvar att utreda onödiga regleringar inom djurskyddslagstiftningen. En ny myndighetsstruktur ska inte kosta mer än nuvarande djurskyddsorganisation.

335. Dagens generella förbud mot tidelag bör ses som en symbolisk lagstiftning med begränsade utredningsmöjligheter. Sexuellt umgänge med djur där djuren inte kommer till skada, ska vara tillåtet.

336. Många av slaktmetoderna som används är onödigt plågsamma. På samma sätt är transporter till slakterierna onödigt långa. Lagstiftningen och kontrollen på området bör skärpas.

337. Skäktning bör endast vara tillåtet då det är vetenskapligt påvisat att djuret inte lider.

REGISTER

Abort: 17, 52
 Alkohol: 181, 182, 198, 213, 214
 Antagningsprov: 248, 282
 Arbetsgivaravgift: 146, 194
 Avdragsrätt: 153, 310
 Avlyssning: 49, 51
 Besöksförbud: 227
 Bibliotek: 296, 297
 Bistånd: 81, 83, 84, 85, 86, 274, 313
 Blodgivning: 195
 Bolagsskatt: 144
 Bostadsbidrag: 170
 Brottsoffer: 233
 Cannabis: 214
 Censur: 11, 55
 Civil olydnad: 46
 Danstillstånd: 298
 Datalagringsdirektivet: 54
 Detaljplan: 174
 Digitalisering: 297
 Diskriminering: 13, 140, 194, 239
 Drogtester: 59
 Dublinförordningen: 63, 64
 Dödshjälp: 215
 Dödsstraff: 41
 Elevinflytande: 251, 252
 Euro: 68
 Expropriering: 120
 Faderskapspresumtion: 20
 Federation: 69, 70
 Flexicurity: 131
 FN: 78, 79, 86, 100, 113
 FRA-lagen: 51
 Fria skolvalet: 245
 Friheloppet: 284
 Friskolor: 245, 247
 Fristående kurser: 266
 Funktionshinder: 209
 Företagsklimat: 115

Författningsdomstol: 26
 Försörjningsstöd: 192
 Föräldraförsäkring: 193
 Hedersvård: 43
 Hyresrätt: 169, 171
 Idrott: 260, 293
 IPRED: 53
 Jordbruksstöd: 72
 Juridiskt kön: 23
 Kollektivavtal: 5, 136, 137
 Kulturpeng: 292
 Kulturstöd: 290, 292
 Kvotering: 16, 283
 Källskatt: 145
 Kärnämnen: 268
 LAS: 131
 Legitimationskrav: 256
 Lärartätthet: 255
 Lärarutbildningen: 254, 256, 280, 281
 Läringsanställning: 134
 Läringsutbildning: 269
 Marknadshyror: 169
 Medborgarskap: 3, 30, 31, 42, 234
 Missbruk: 177, 198, 212, 213, 214
 Modersmålsundervisning: 237
 Moms: 155
 Monarki: 36
 Monopol: 35, 117, 135, 177
 Museum: 294, 295, 297
 Människosmuggling: 95
 Namnlagen: 21
 Narkotika: 212, 213, 214
 Nationella prov: 249, 250
 NATO: 103
 Nämndemän: 44
 Papperslösa: 93, 97
 Platt skatt: 150
 Psykisk sjukdom: 206, 209
 Punktskatt: 147, 198

Religiös identitet: 6
 Riksbanken: 130
 Samtycke: 229
 Segregation: 171, 240
 Sexköp: 226
 Sexuell läggning: 18, 195, 258
 Skolpeng: 242, 257
 Snedrekrytering: 283
 Stipendier: 274
 Straff: 41, 221, 222, 223, 224
 Studieavgifter: 275, 282
 Studiemedel: 273, 284
 Studievägledning: 266
 Surrogatmoderskap: 17
 Svenska barnboksinstitutet: 299
 Svenska filminstitutet: 299
 Teoretisk gymnasieexamen: 269, 207
 Tidelag: 334
 Trafficking: 95, 226, 228
 Ungdomsgarantin: 133
 Uppehållstillstånd: 31, 32, 96, 97, 101, 228, 238
 Utländska studenter: 238, 274
 Utvidgning: 70
 Utvisning: 66, 92
 Vapenexport: 113
 Vinst i välfärden: 188
 Visum: 62, 92
 Våld i nära relationer: 227
 Vårdnad: 47, 193
 Vårdnadsbidrag: 141
 WTO: 90
 Yrkesexamen: 269
 Yrkeslegitimation: 269
 Öppen källkod: 37

luf!

LIBERALA UNGDOMSFÖRBUNDET